

Kati Kallio ja Lotta Rissanen

”Välillä tiedonkulku voisi olla avoimempaa meihin päin”

Päivähoidon työntekijöiden kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä lastensuojelun kanssa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

2.11.2017

Tekijä(t) Otsikko	Kati Kallio, Lotta Rissanen "Välillä tiedonkulku voisi olla avoimempaa meihin päin" - Päivähoidon työntekijöiden kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä lastensuojelun kanssa
Sivumäärä Aika	43 sivua + 2 liitettä 2.11.2017
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosionomi (AMK)
Ohjaaja(t)	Kirsi Lautala, Lehtori Niina Pietilä, Lehtori
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää päivähoiton henkilöstön kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä Vantaan Tikkurilan alueen päivähoiton ja Tikkurila-Hakunila lastensuojelun toimipisteen välillä. Tavoitteena oli kuvata lastentarhanopettajien sekä päiväkodin johtajien kokemuksia moniammatillisen yhteistyön tämänhetkisestä toimivuudesta sekä päivähoiton ja lastensuojelun yhteistyön käytössä olevista toimintamalleista. Tämän lisäksi tarkoituksena oli tuoda esiin moniammatillisen yhteistyön kehittämisehdotuksia päivähoiton henkilöstön näkökulmasta.</p> <p>Opinnäytetyöhön liittyvä tutkimus oli sekä laadullinen että määrällinen. Aineisto kerättiin internetkyselyn avulla, joka on Survey-tutkimuksen mukainen menetelmä. Kyselyyn osallistui neljä päiväkotia Tikkurilan alueelta ja vastauksia lastentarhanopettajilta ja päiväkodin johtajilta saatiin yhteensä neljätoista (V=14). Tutkimustulosten analysoinnissa käytettiin apuna teemoittelua ja Microsoftin Excel -taulukkoa.</p> <p>Tutkimustuloksissa ilmeni, että Tikkurilan alueen päivähoiton henkilöstöllä oli sekä myönteisiä että kielteisiä kokemuksia moniammatillisen yhteistyön ja siihen liittyvien käytäntöjen toimivuudesta Tikkurila-Hakunila lastensuojelun toimipisteen kanssa. Yhteistyön nykytila näyttäytyi päivähoiton henkilöstölle tiedonkulun yksisuuntaisuutena sekä sen riittämättömyytenä, jonka vuoksi koettiin, ettei lastensuojelulta saatu tarpeeksi tietoa lapsen tilanteesta ja sen muuttumisesta. Toimiviksi yhteistyön käytänteiksi kerrottiin moniammatilliset palaverit lastensuojelun kanssa, silloin kun niiden rakenne koettiin toimivaksi ja ne mahdollistivat myös yhteistyön avoimuuden.</p> <p>Tulosten perusteella moniammatillista yhteistyötä voitaisiin kehittää päivittämällä lomakkeet, järjestämällä enemmän moniammatillisia palavereita sekä uusimalla palaverien käytänteitä, jotta sovituista asioista kiinnipitäminen ja tilanteen seuraaminen olisivat helpompaa. Päivähoidon henkilöstö toivoi myös, että lastensuojelun aktiivisuus lisääntyisi ja arjen yhteistyötä tehtäisiin enemmän.</p> <p>Opinnäytetyötä voidaan käyttää hyödyksi, kun yhteistyötä päivähoiton ja lastensuojelun välillä sekä siihen liittyviä käytänteitä halutaan kehittää. Opinnäytetyön tulokset antavat konkreettisia kehittämisehdotuksia sekä suuntaviivoja siihen, mikä yhteistyössä koetaan haasteeksi ja mitä yhteistyöltä toivottaisiin, jotta se sujuisi paremmin.</p>	
Avainsanat	päivähoito, lastensuojelu, moniammatillinen yhteistyö, lapsen etu

Author(s) Title	Kati Kallio, Lotta Rissanen "Sometimes the Information Flow Could Be More Open Towards Us" - Experiences of Multiprofessional Collaboration with Child Welfare From the Perspective of the Day Care Staff
Number of Pages Date	43 pages + 2 appendices 2 November 2017
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructor(s)	Kirsi Lautala, Lecturer Niina Pietilä, Lecturer
<p>The purpose of this thesis was to find out how day care staff experienced multiprofessional collaboration between Tikkurila region day cares and Tikkurila-Hakunila child welfare-office. The aim of the thesis was to describe the experiences of kindergarten teachers and day care managers about the current efficiency of multiprofessional collaboration and common operating model between day care and child welfare. Furthermore, the aim of the thesis was to compile suggestions for improvement from the perspective of the day care staff.</p> <p>The research of the thesis was qualitative and quantitative. The research material was collected by using a Survey-method based online questionnaire. Four day care centers from Tikkurila region participated in the research, resulting in fourteen responses (V=14) from kindergarten teachers and day care managers. The results were analysed thematically and by using Microsoft Excel software.</p> <p>The results of the research show that Tikkurila region day care staff had both positive and negative experiences about the efficiency of multiprofessional collaboration and collaboration related practices. The employees felt that in the current collaboration with the child welfare the information flow was unidirectional and insufficient. This is why the day care staff felt that they could not get enough information about the children's situations. The multiprofessional meetings were praised functional when the staff felt that the meetings were well structured and promoted openness between participants.</p> <p>Based on the results, multiprofessional collaboration could be developed by updating forms, by arranging more multiprofessional meetings and by renewing meeting-related practices so that it would be easier to act in a mutually agreed manner and manage memos. The day care staff also wished that the child welfare would be more active and the everyday collaboration would increase.</p> <p>The thesis can be used to develop the collaboration between day care and child welfare and the collaboration related practices. The results of the thesis provide concrete improvement suggestions and guidelines on how to improve multiprofessional collaboration by showing the current challenges and expectations of the collaboration.</p>	
Keywords	day care, child welfare, multiprofessional collaboration, the best interest of child

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Hyvinvointi	3
2.1	Lapsen oikeuksien sopimus	3
2.2	Lapsen etu	4
2.3	Vantaan hyvinvointisuunnitelma	4
3	Lastensuojelu	6
3.1	Lastensuojeluilmoitus	6
3.2	Ehkäisevä lastensuojelu	7
3.3	Avohuollon tukitoimet	7
3.4	Vantaan lastensuojelu	8
4	Varhaiskasvatus	9
4.1	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	9
4.2	Vantaan päivähoito	10
4.3	Päivähoidon ilmoitusvelvollisuus	10
4.4	Päivähoito lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteenä	11
4.4.1	Avohuollon prosessin eteneminen	11
4.4.2	Päivähoidon rooli	12
5	Moniammatillinen yhteistyö	13
5.1	Toimiva yhteistyö	13
5.2	Moniammatillisen yhteistyön haasteet	16
5.3	Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen	17
5.4	Päivähoidon ja lastensuojelun välinen moniammatillinen yhteistyö	18
5.5	Vantaan kaupungin toimintamallit päivähoitoon ja lastensuojelun väliselle yhteistyölle	20
5.6	Huoli puheeksi päiväkodissa	21
5.7	Huolen vyöhykkeet	22
6	Tutkimus	24
6.1	Tutkimusmenetelmä	24
6.2	Tutkimuksen toteutus	25
6.3	Aineiston hankinta	26

6.4	Aineiston analysointi	27
7	Tutkimuksen tulokset	29
7.1	Yhteistyö päivähoidon ja lastensuojelun välillä	30
7.2	Toimintamallit	32
7.3	Moniammatillisen yhteistyön nykytila ja toimivuus	33
7.4	Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen päivähoiton henkilöstön näkökulmasta	37
8	Eettinen pohdinta	39
9	Pohdinta	41
	Lähteet	44
	Liitteet	
	Liite 1. Kyselylomake Tikkurilan alueen päivähoidon lastentarhanopettajille ja johtajille	
	Liite 2. Saatekirje	

1 Johdanto

Lastensuojelun ja lapsiperheille suunnattujen palvelujen tila ovat olleet keskustelun aiheina jo pidemmän aikaa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013: 1). Moniammatillisen työskentelyn kehittäminen on tärkeää, jotta lapset ja heidän perheensä saavat laadukkaita, tuloksellisia sekä vaikuttavia palveluja lähellä lapsen ja perheen arkista toimintaympäristöä. Päivähoito ja lastensuojelulla on yhteiset tavoitteet lapsen hyvinvoinnin ja edun toteutumisen suhteen, mutta heidän pitäisi myös toimia tarkoituksenmukaisemmin yhdessä. (Pärnä 2012: 6; Pölkki & Vornanen 2015: 592). Tästä syystä moniammatillista yhteistyöhön päivähoiton ja lastensuojelun välillä tulisi panostaa.

Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyötä on pyritty parantamaan viime vuosien aikana lastensuojelun ollessa murroksessa. Vantaan kaupungin lastensuojelun palvelupäällikkö painottaa yhteistyön merkitystä lastensuojeluasioissa. Kaupungin sisällä lastensuojelu tekee tiivistä yhteistyötä siten, että koko lasten ja nuorten palveluverkosto tietää, miten toimia, kun herää huoli lapsen hyvinvoinnista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014; Vantaa panostaa lastensuojeluun 2016.)

Valitsimme opinnäytetyön aiheen erityisesti sen ajankohtaisuuden ja tarpeellisuuden vuoksi, mutta myös oman mielenkiintomme mukaan. Erään päiväkodin johtajalta tuli toive selvittää, kuinka hyvin päivähoiton ja lastensuojelun työntekijöiden näkemykset sekä kokemukset yhteistyöstä kohtaavat. Alkuperäisenä ajatuksena opinnäytetyölle oli, että siinä selvitettäisiin sekä lastensuojelun kuin päivähoiton henkilöstön kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä. Sen tarpeellisuutta perusteltiin sillä, että Vantaalla ei ole tehty aiemmin tutkimusta, jossa selvitettäisiin molempien tahojen kokemuksia yhteistyöstä. Opinnäytetyön edetessä suunnitelma muuttui, koska emme saaneet lastensuojelulta yhtään vastausta heille lähetettyyn kyselyyn. Tästä syystä opinnäytetyössä keskitytään ainoastaan päivähoiton näkökulmaan, jonka koetaan olevan myös tärkeää yhteistyön kehittämistä ajatellen.

Opinnäytetyössä selvitämme Vantaan Tikkurilan alueen päivähoiton ja Tikkurila-Hakunila lastensuojelun toimipisteen moniammatillisen yhteistyön tilaa. Toteutamme kyselytutkimuksen päiväkodeissa työskenteleville lastentarhanopettajille ja päiväkotien johtajille. Tutkimuksessa haluamme selvittää työntekijöiden kokemuksia moniammatillisen

yhteistyön hyvistä käytännöistä ja mahdollisista haasteista sekä olemassa olevista toimintamalleista.

Opinnäytetyössä käsitellään lapsen hyvinvointiin, lastensuojeluun ja varhaiskasvatukseen liittyviä teemoja. Näiden teemojen pohjalta rakennetaan tietoperustaa moniammatillisessa yhteistyössä mukana olevista tahoista. Sen jälkeen opinnäytetyössä käsitellään moniammatillisuutta yleisellä tasolla, josta siirrytään päivähoidon ja lastensuojelun väliseen yhteistyöhön. Tuomme esiin myös Vantaan kaupungin päivähoidossa käytössä olevia päivähoidon ja lastensuojelun välisen yhteistyön toimintamalleja. Teoriaosuuden jälkeen kerrotaan opinnäytetyön tutkimuksesta sekä sen toteuttamisesta ja tuloksista. Lopuksi käsitellään tutkimukseen liittyvää eettistä pohdintaa sekä tuodaan esiin omaa pohdintaa.

2 Hyvinvointi

Hyvinvoinnin määrittely vaihtelee sen mukaan, mistä näkökulmasta sitä tarkastellaan. Hyvinvoinnin määritelmä liittyy myös arvoihin, mutta lopulta hyvinvoinnissa on kuitenkin kyse siitä, mitä tarkoittavat onnellisuus ja hyvä elämä. Elintavat, arvot, asenteet ja käyttäytymismallit sekä niihin vaikuttavat tekijät liittyvät hyvinvointiin. Lipposen ja Salmen (2013: 3) mukaan hyvinvoinnilla tarkoitetaan erilaisia tuntemuksia, yksilöllisiä mielikuvia hyvinvoinnin edellytyksistä sekä psyykkistä ja fyysistä terveyttä. Erik Allardt määrittelee hyvinvoinnin tarpeiden täyttymisen kautta ja hänen mukaansa hyvinvoinnissa on mahdollisuus tarpeiden tyydyttymiseen. (Lipponen & Salmi 2013: 3, 5.) Allardtin (1976) mukaan hyvinvointi koostuu kolmesta eri osa-alueesta, jotka ovat elintaso (having), yhteisyyssuhteet (loving) sekä itsensä toteuttaminen (being). Elintasoon vaikuttavat muun muassa tulot, asuminen, koulutus ja terveys. Yhteisyyssuhteet ja itsensä toteuttaminen kuvaavat hyvinvoinnin subjektiivista ulottuvuutta. Yhteisyyssuhteet liittyvät perhe- sekä ystävyys-suhteisiin ja itsensä toteuttaminen taas kuvaa Allardtin (1976) mukaan kokemuksia omaan elämään vaikuttamisesta, korvaamattomuudesta sekä mielenkiintoisista elämän sisällöistä. (Törrönen 2012: 33-34.)

Lasten hyvinvointia käsitellessä tarkastellaan muun muassa fyysistä ja psyykkistä terveyttä, sosiaalisia suhteita, terveyttä, yhteiskunnan tarjoamaa tukea ja elinympäristön laatua. Lapsen hyvinvoinnissa huomioidaan lapsuuden olosuhteet sekä toiminta- ja kehitysympäristöjen laatu. Lapsen hyvinvointiin vaikuttavat monet lapsen elämään kuuluvat asiat. Varhaiskasvatusympäristön ja päivähoidon, lapsen perheen ja isovanhempien on arvioitu vaikuttavan lapsen kehitykseen vahvimmin. (Lipponen - Salmi 2013: 3, 5.)

2.1 Lapsen oikeuksien sopimus

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on ihmisoikeussopimus, jota sovelletaan kaikille alle 18-vuotiaille lapsille. Se sisältää lapsille kuuluvat ihmisoikeudet ja asettaa valtioille toteutusvastuun. Sopimuksen neljä yleistä periaatetta ovat syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen. Lapsen oikeuksien sopimus on maailman kattavin ratifioitu YK:n ihmisoikeussopimus. (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989: 4.)

Lapsen oikeuksien sopimus määrää, että valtion on kunnioitettava vanhempien tai muiden lapsen huoltajien vastuuta, oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen kasvatuksessa. Vanhemmilla on myös ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä lapsen etu huomioon ottaen. Valtion tehtävänä on tukea vanhempia lapsen kasvatuksessa. Lapsia on suojeltava väkivallan eri muodoilta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Lapsella on lisäksi oikeus sosiaaliturvaan. Lasta, joka on joutunut väärinkäytösten uhriksi, on autettava toipumaan ja sopeutumaan yhteiskuntaan. (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989: 8, 14, 20, 27.)

2.2 Lapsen etu

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa edellytetään kaikissa julkisen tai yksityisen toimissa, jotka koskevat lapsia, että ensisijaisesti huomioitava lapsen etu (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989). Lastensuojelulain (2007/247) mukaan lapsen etu on huomioitava ensisijaisesti arvioitaessa lastensuojelun tarvetta sekä lastensuojelua toteutettaessa. Myös sosiaalihuoltolaissa (2014/1301) vaaditaan huomioimaan ensisijaisesti lapsen etu:

Lasten kohdalla on 4 §:ssä mainittujen asioiden lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut parhaiten turvaavat:

- 1) tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin;
- 2) mahdollisuuden saada ymmärtämystä sekä iän ja kehitystason mukaisen huolenpidon;
- 3) turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden;
- 4) itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen.

(Sosiaalihuoltolaki 2014/1301 §5.)

2.3 Vantaan hyvinvointisuunnitelma

Jokaisen kunnan on laadittava hyvinvointisuunnitelma, sillä lastensuojelulaki (2007/417 § 12) velvoittaa kuntia tekemään suunnitelman lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämistä ja kehittämistä varten. Laissa myös vaaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin seuraamista ja edistämistä sekä kasvuolojen epäkohtien poistamista ja ehkäistävä niiden syntymistä. Hyvinvointisuunnitelma sisältää muun muassa tietoa moniammatillisen yhteistyön järjestämisestä, lasten ja nuorten hyvinvointia

edistävästä ja ehkäisevästä toiminnasta sekä lastensuojeluun varattavista voimavaroista. (Lastensuojelulaki n.d.)

Lapset ja nuoret ovat Hyviksen eli Vantaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman keskiössä, sillä sen tavoitteena on tukea lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvää arkea. Kohderyhmänä ovat kaikki syntymättömistä lapsista 25-vuotiaisiin nuoriin asti. Hyviksen painopiste on varhaisessa tuessa ja yhteisessä työssä, jotka toteutuvat lasten ja nuorten ehdoilla, tukiverkko ympärillään ja tukena varhaisen tuen palvelut. Sen tarkoituksena on kohdentaa toimintaa sinne, missä pienelläkin tuella on suuri merkitys. Tällä tavalla voidaan välttyä ongelmien kasautumiselta ja kierteeltä, jotka voisivat jatkua lastensuojeluasiakkuuteen asti. (Hyviksen kokoaminen ja seuranta n.d.)

3 Lastensuojelu

Lastensuojelu on osa perhe- ja yksilökeskeistä sosiaalityötä. Sen tarkoituksena on tukea lapsia ja heidän perheitään selviytymään ongelmistaan vaikeissa elämäntilanteissa sekä tukea lapsen kasvua ja kehitystä kohti tasapainoista elämää. Julkiset palvelut, kuten neuvolat ja päivähoito, ovat tässä keskeisessä roolissa. Tärkeää on myös elinolojen kehittäminen ja turvaaminen lasten tarpeita vastaavasti. Tällöin on keskeistä suojella lasta muun muassa ympäristön vaaroilta, sekä hyväksikäytöltä, pahoinpitelyltä ja riistolta. (Mikkola 2005: 61.)

Lastensuojelulaki (2007/417) määrittelee yksilö- ja perhekohtaiseksi lastensuojeluksi muun muassa avohuollon tukitoimet, joissa ensisijaisesti huomioidaan lapsen etu sekä tuetaan vanhempien mahdollisuuksia kasvattaa lastaan. Lapsen tullessa lastensuojelun piiriin, pyritään valitsemaan lievin riittävä toimenpide tilanteen korjaamiseksi. (Räty 2005: 95-96. Taskinen 2010: 69.)

Pienten lasten tapauksissa yleisimpiä lastensuojelun tarpeita aiheuttavia asioita Pekkarisen (2015: 2) mukaan ovat vanhempien uupumus, mielenterveysongelmat ja kasvatuskyvyn puutteet sekä ongelmat päihteidenkäytössä. Myös taloudellisia vaikeuksia, työkyyttömyyttä sekä psykososiaalisia ongelmia esiintyy lastensuojelun asiakkaina olevissa perheissä huomattavasti muita perheitä useammin. (Pekkarinen 2015: 2.)

3.1 Lastensuojeluilmoitus

Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä yksityishenkilö tai viranomainen silloin, kun hänellä on herännyt huoli lapsen hyvinvoinnista ja huolen vuoksi lastensuojelun tarve tulisi selvittää. Tietyillä tahoilla kuten sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen ja nuorisotoimen ammattilaisilla on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus salassapitosäännöksistä huolimatta. Ensisijaisesti ilmoitus tulisi tehdä lapsen asuinkunnan sosiaalitoimistoon. Sen voi tehdä puhelimitse, kirjallisesti tai käymällä virastossa henkilökohtaisesti. Tärkeää on, että lastensuojeluilmoitus tehdään viipymättä. (Lastensuojeluilmoitus ja sen tekeminen 2017; Lastensuojelulaki 2007/417.)

Syitä lastensuojeluilmoitukseen voi olla monia: lapsen hoidon ja/tai huolenpidon puute, lapsen heitteillejätö, lapsen pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö. Sen syynä voi

olla myös esimerkiksi lapsen huoltajan jaksamattomuus, mielenterveys- tai päihdeongelmat tai tukiverkon puuttuminen. Joskus lapsen oma käyttäytyminen, itsetuhoisuus tai mielenterveysongelmat voivat olla aiheita, joiden vuoksi tehdään lastensuojeluilmoitus. (Lastensuojeluilmoitus ja sen tekeminen 2017.)

3.2 Ehkäisevä lastensuojelu

Lastensuojelulaissa (2007/417) ehkäisevällä lastensuojelulla on suuri merkitys. Sen tarkoituksena on lain mukaan edistää lapsen hyvinvointia, kasvua ja kehitystä sekä tukea vanhemmuutta. Hyvinvointia voidaan edistää seuraamalla ja kehittämällä lasten kasvuolosuhteita sekä heille suunnattuja palveluita. Jokainen lasten ja perheiden kanssa työskentelevä on vastuussa heidän hyvinvointinsa huolehtimisesta sekä tuen tarpeiden tunnistamisesta. (Ehkäisevä lastensuojelu 2015; Lastensuojelu 2015.)

Ehkäisevä lastensuojelu toteutetaan tukena kunnan peruspalveluissa, jota annetaan esimerkiksi päivähoitossa, neuvolassa sekä opetuksessa. Ehkäisevää lastensuojelua järjestetään silloin, kun lapsella tai perheellä ei ole lastensuojelun asiakkuutta. Perheille tarjotaan tukea mahdollisimman pian siitä, kun on selvinnyt, että vanhempien voimavarat eivät ole riittäviä. Esimerkkinä ehkäisevän lastensuojelun toteuttamisesta voidaan pitää varhaiskasvatusta, jota voidaan järjestää myös osana avohuollon tukitoimia, kun lapsi on lastensuojelun asiakkaana. (Ehkäisevä lastensuojelu 2015; Ehkäisevän työn toteuttaminen 2017; Lastensuojelu 2015.)

3.3 Avohuollon tukitoimet

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuoden 2016 ennakkotietojen mukaan vuonna 2015 Vantaalla lastensuojelun avohuollon asiakkaina olleita 0-20 -vuotiaita oli vuonna 2015 yhteensä 5 013. Prosenttimääränä vastaavasta ikäryhmästä tämä on 9,4%. Vuonna 2016 Vantaan lastensuojelun avohuollon asiakkaina olevien 0-20 -vuotiaiden lasten ja nuorten lukumäärä laski lukuun 4 356, joka on 8,1% vastaavasta ikäryhmästä. Laskua voidaan selittää lakimuutoksella, jonka johdosta ehkäiseviä palveluja kuten kotipalvelua ja perhetyötä on mahdollista saada ilman lastensuojelu asiakkuutta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Lastensuojelulaissa (2007/417) määritellyt avohuollon tukitoimenpiteet ovat aina ensisijaisia tukimuotoja, jotka pyritään järjestämään lapsen asuessa kotonaan. Ne ovat myös lain mukaan järjestettävä viipymättä, kun lastensuojelun tarve on todettu. Toisinaan tukitoimia ei voida järjestää esimerkiksi huoltajien tai lapsen vastustuksesta johtuen. Ne voidaan myös kokea riittämättömiksi tai epätarkoituksenmukaisiksi. (Räty 2005: 96; Taskinen 2010: 69.)

Avohuollon tukitoimilla pyritään lain mukaan edistämään lapsen kehitystä ja hyvinvointia sekä tukemaan vanhemmuutta ja vanhempien kasvatuskäytäntöä. Mahdollisuuksien mukaan avohuollon tukitoimet pyritään toteuttamaan yhteistyössä lapsen vanhempien tai huoltajien kanssa. Lastensuojelun asiakkaana olevalle perheelle tulee tarvittaessa järjestää tuen tarpeisiin perustuvia avohuollon tukitoimia, kuten päivähoitoa tai tehostettua perhetyötä, perhekuntoutusta sekä lapsen taloudellista tai muuta tukemista. (Lastensuojelulaki 2007/417 § 34-36.)

3.4 Vantaan lastensuojelu

Vantaan lastensuojelun toimipaikat on keskitetty kolmeen alueeseen: Tikkurila-Hakunila, Korso-Koivukylä ja Martinlaakso-Myyrmäki. Opinnäytetyössä keskitytään Tikkurila-Hakunila lastensuojelun toimipisteen toteuttamaan lastensuojelutyöhön. Vantaalla lastensuojelun avohuollon tukitoimina käytetään muun muassa lasten päivähoitoa, perhetyötä sekä muita lasta ja perhettä tukevia palveluita sekä tukitoimia. (Palvelujärjestelmä n.d.)

Vantaan lastensuojelulla edistetään lasten hyvinvointia ja kehitetään palveluja tukemaan kasvatusta. Toiminta pohjautuu ehkäisevään lastensuojeluun, jolla turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun työntekijät kartoittavat lapsen ja perheen avun tarvetta kotikäyntien, haastattelujen ja asiantuntijoiden lausuntojen avulla. Lapselle ja perheelle annetaan neuvontaa ja ohjausta sekä autetaan tilanteen selvittämisessä. Sen lisäksi perhettä voidaan tukea myös taloudellisesti sekä erilaisten palveluiden järjestämisen avulla. (Lastensuojelu n.d; Lastensuojeluilmoitus n.d.)

4 Varhaiskasvatus

Vajaa 244 000 lasta oli Suomessa varhaiskasvatuspalvelujen piirissä vuonna 2016, joka vastaa noin 68% koko väestön 1-6-vuotiaista lapsista. Uudellamaalla varhaiskasvatukseen osallistui 1-6-vuotiaista lapsista 73%. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017: 2, 7)

Varhaiskasvatuksesta puhuttaessa tarkoitetaan päivähoidon ja esiopetuksen kokonaisuutta, joka muodostuu lapsen kasvatuksesta, hoidosta ja opetuksesta. Varhaiskasvatustlain (1976/36) mukaan on tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, jossa painotetaan erityisesti pedagogiikkaa. Sen avulla tuetaan lapsen kehitystä, kasvua, oppimista sekä edistetään hyvinvointia. Lain mukaan kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus varhaiskasvatukseen päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai kerho- ja leikkitoimintana. Varhaiskasvatusta toteutetaan sekä kuntien että yksityisten järjestämänä päivähoitona. (Kuntaliitto 2016; Varhaiskasvatus 2017; Varhaiskasvatustlain (1976/36)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2017) edistävät laadukkaan ja tasavertaisen varhaiskasvatuksen toteuttamista, järjestämistä ja kehittämistä. Suunnitelmassa täsmennetään muun muassa varhaiskasvatuksen toteuttamisen ensisijaisista tavoitteista, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä sekä monialaisesta yhteistyöstä. (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2017: 4.)

4.1 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatustlain (1973/36) turvaa lapsen oikeuden saada varhaiskasvatusta suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Sen toteutumiseksi jokaiselle lapselle laaditaan oma varhaiskasvatussuunnitelma päivähoitossa, jonka lähtökohtana on lapsen etu ja tarpeet. Suunnitelma tehdään yhdessä huoltajan kanssa lapsen aloitettua päivähoitossa ja sen toteutumista arvioidaan sekä suunnitelmaa tarkastetaan ainakin kerran vuodessa, ellei lapsen tarve edellytä tarkastamaan sitä useammin. (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2017: 7-8.)

Lapsen oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tukevat tavoitteet ja keinot niiden toteuttamiseksi kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Siihen myös kirjataan lapsen vahvuudet ja tarpeet sekä mahdolliset tukitoimet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman

laadinnasta ja sen toteutumisen arvioinnista on vastuussa työntekijä, jolla on lastentarhanopettajan kelpoisuus. (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2017: 7-8.)

4.2 Vantaan päivähoito

Vantaan kaupungin Tikkurilan varhaiskasvatuksen alueeseen kuuluvat Tikkurilan lisäksi Hakkila, Helsingin pitäjän kirkonkylä, Hiekkaharju, Jokiniemi, Koivuhaka, Kuninkaala, Ruskeasanta, Simonkylä ja Viertola. Vantaalla kunnallista päivähoitoa järjestetään päiväkodeissa, perhepäivä- tai ryhmäperhepäivähoitona sekä avoimena varhaiskasvatus-toimintana kuten kerhotoimintana. (Varhaiskasvatuksen eri palvelut n.d.) Varhaiskasvatus-tusta ohjaa varhaiskasvatuslain (1973/36) lisäksi Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma, jonka pohjana on Opetushallituksen laatima valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016). Päivähoitoa ohjaavat Vantaan varhaiskasvatuksen arvot, jotka ovat kestävä kehitys, yhteisöllisyys ja innovatiivisuus. Kestävä kehitys on tarkemmin ja-ettu kulttuurilliseen-, sosiaaliseen-, taloudelliseen -sekä ekologiseen kehitykseen. (Tik-kurilan alue n.d.; Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2017: 6, 16.)

4.3 Päivähoidon ilmoitusvelvollisuus

Päivähoidossa ilmoitusvelvollisuus ei näydy päivittäin tai edes viikoittain. Näiden pal-veluiden piirissä lastensuojeluilmoituksen tekemistä saatetaan empiä etenkin, jos lasten-suojelun kanssa ei ole toimivia yhteistyökäytäntöjä. Pölkin ja Vornasen (2015: 591) tut-kimuksen tulosten mukaan sosiaalityöntekijät kyseenalaistivat sitä, että päivähoiton henkilöstö teki niin vähän lastensuojeluilmoituksia. Lastensuojelulain tarkoituksena on kuitenkin turvata lapsen etu, joka velvoittaa kaikkia lasten kanssa työskenteleviä toimi-maan sen mukaan. Lastensuojeluilmoituksen tekoa on voinut estää pelko ilmoituksen turhuudesta tai sen johtamisesta huostaanottoon. Ilmoituksella tarkoitetaan kuitenkin vain lastensuojelutyöntekijän velvollisuutta selvittää tilanne sekä käynnistää tukitoimet. Vain äärimmäisissä tapauksissa lapsi otetaan kiireellisesti huostaan, jossa lapsen ti-lanne arvioidaan kuitenkin kahden viikon kuluttua uudelleen. (Arnkil ja Eriksson 2008: 33.)

Lapsen ja perheen kokonaistilannetta hahmottaessa lastensuojelun yhteistyökumppa-neiden kontaktitieto toimii arvokkaana lisätietona ja lastensuojeluilmoituksen mukana

saatava tieto voi olla jopa ratkaisevaa lapsen edun turvaamiseksi. (Arnkil ja Eriksson 2008: 34.)

Asiakas saa aina tiedon siitä, kuka viranomainen on tehnyt lastensuojeluilmoituksen. Joskus tämä tieto on lastensuojeluilmoitusta estävä tekijä, koska työntekijä ennakoivat huoltajien reagoivan kielteisesti kuullessaan, että tämä kyseinen työntekijä on tehnyt heidän lapsestaan ilmoituksen. Tämä tuli myös esiin Pölkin ja Vornasen (2015) tutkimuksen tuloksissa. Pölkin ja Vornasen (2015) tutkimuksen mukaan päivähoidon henkilökunnasta tuntui joskus epävarmalta ja stressaavalta puhua vanhempien kanssa lapsesta esiin nousseesta huolesta ja lastensuojeluilmoituksen tekemisestä. Jotkut päivähoidon työntekijöistä myös pelkäsivät, että työntekijän ja vanhempien välinen luottamussuhde kärsisi siitä, että lastensuojeluilmoituksesta keskustellaan ja se tehdään. (Pölkki & Vornanen 2015: 589). Ennen ilmoituksen tekemistä onkin kunnioittavaa ja rakentavaa ilmoittaa vanhemmille avoimesti omasta huolestaan ja aikeistaan pyytää sosiaalityöntekijältä apua huolen vähentämiseksi. (Arnkil ja Eriksson 2008: 34.)

4.4 Päivähoito lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteenä

Varhaiskasvatuspalvelut ovat tärkeä osa lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmää (Ehkäisevän työn toteuttaminen 2017). Päivähoitoon avohuollon tukitoimenpiteenä päädytään silloin, kun sen ajatellaan olevan sopivin tukimuoto perheelle. Avohuollon tukitoimena päiväkodin säännöllinen rytmi, ruokailut, ulkoilut, päivälevot ja erilaiset toiminnot auttavat lapsen kehittämisessä. Tarve päivähoidolle voi tulla lapsen tai vanhempien tarpeista. Kainulainen (2007) kertoo tavallisimpien syiden avohuollon tukitoimille olevan vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat, mutta myös heidän kyvyttömyytensä kasvattaa lapsia. (Kainulainen 2007: 49.)

4.4.1 Avohuollon prosessin eteneminen

Lapsen päivähoito avohuollon tukitoimenpiteenä voidaan aloittaa kahdella eri tavalla. Yleisin tapa on, kun huoli lapsen tilanteesta herää päiväkodissa ja lapsesta on päätetty tehdä lastensuojeluilmoitus. Toisessa tavassa lastensuojelun työntekijä ottaa yhteyttä päiväkotiin, jolloin lapsi on jo lastensuojelun asiakkaana. Tämän taustalla on tilanne, jossa perhettä auttavista keinoista on keskusteltu vanhempien kanssa, jolloin ehdotus

päivähoidosta tukitoimena on tullut esille. Prosessi etenee järjestämällä lapselle päivähoitopaikka päiväkodista, johon lastensuojelun työntekijä on ottanut yhteyttä. Päiväkodin johtajalle kuuluu päivähoitopaikan järjestäminen ja hänen tehtävänä on miettiä lapselle sopivin ryhmä. Valittuaan lapselle sopivimman ryhmän, hän käsittelee ryhmän työntekijöiden kanssa uuden lapsen saapumisesta ryhmään. (Kainulainen 2007: 48-50.)

Kun lapsi on aloittamassa tai vasta aloittanut päivähoidon, järjestetään yhteinen palaveri lastensuojelun, päiväkodin ja vanhempien kesken. Palaverissa sovitaan yhteistyön menettelytavoista ja täytetään yhteistyösuunnitelmalomake, johon kirjataan mitä tukitoimella tavoitellaan ja mitä siltä odotetaan. Yhteistyösuunnitelma toimii yhteistyön lähtökohtana sekä arvioinnin lähteenä ja siitä on tarvittaessa myös helppo seurata sekä tarkastaa sovittuja asioita. Suunnitelmaan laaditaan myös perheen tarpeita vastaavat yksilökohtaiset tavoitteet. Yhteistyösuunnitelma laaditaan yleensä päivähoitokausi kerrallaan ja siihen kirjataan, milloin suunnitelmaa seuraavan kerran tarkastellaan. (Kainulainen 2007: 50-51.)

4.4.2 Päivähoidon rooli

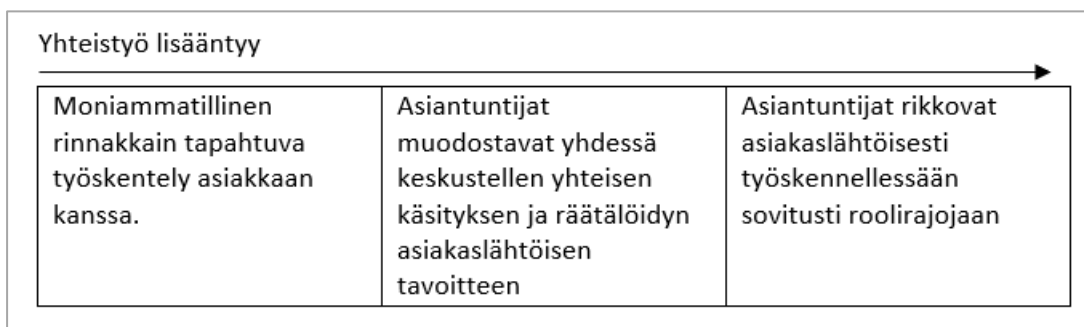
Kainulaisen (2007) tutkimuksen mukaan päiväkodin johtajan rooli on olla tukena ja keskustelukumppanina työntekijöille. Hänen vastuullaan on asioiden vieminen eteenpäin ja hän on vastuussa prosessista päiväkodin osalta. Päiväkodin johtajan rooli on tärkein prosessin alkuvaiheessa päivähoitopaikkaa järjestäessä. Sopivan lapsiryhmän löytyessä ja prosessin edetessä lastentarhanopettajien rooli kasvaa. Päiväkodin henkilökunnalla on keskeinen rooli tukitoimessa, sillä he ovat lapsen kanssa tekemisissä päivittäin ja tietävät millä tavalla tilanne edistyy. Päiväkodin työntekijät näkevät helposti lapsesta, mikäli perheen tilanne muuttuu. (Kainulainen 2007: 52.)

Päiväkodin työntekijöiden työhön kuuluu turvallisten aikuisten ja turvallisen ilmapiirin turvaaminen lapsille. Heidän perustyöhönsä kuuluu päivähoidon/pedagogisen kasvatus työn lisäksi esimerkiksi lapsen kannustaminen leikkiin, kaverisuhteiden vahvistaminen sekä onnistumisen kokemuksen ja positiivisen palautteen antaminen. (Kainulainen 2007: 52.)

5 Moniammatillinen yhteistyö

Kun ihmisillä on yhteinen työ tai tehtävä toteutettavanaan, ongelma ratkaistavanaan, päätös tehtävänään tai he yhdessä keskustelemalla etsivät uusia näkökulmia, puhutaan yhteistyöstä. Aiempaa keskeisemmäksi kysymykseksi yhteistyössä on noussut se, kuinka koota yhteen mahdollisimman kokonaisvaltaisen käsityksen sekä ymmärryksen saavuttamiseksi kaikkien tieto sekä osaaminen? (Isoherranen 2005: 14.)

Isoherrasen mukaan (2005: 14) tähän kysymykseen vastauksena on nähty moniammatillisuus, joka tuo mukanaan yhteistyöhön eri tiedon ja osaamisen näkökulmia. Moniammatillinen yhteistyön käsite vakiintui Suomessa 1990 -luvulla. Sitä voidaan suomen kielessä pitää sateenvarjokäsitteenä, joka kuvaa eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä ja kattaa alleen kaikki moniammatillisen yhteistyön tavat rinnakkain työskentelystä työskentelytapoihin, joissa ammattilaisten roolirajat rikkoutuvat.

Kuvio 1. Moniammatillisen yhteistyön muodot Isoherrasen mukaan (Isoherranen 2005: 17)

Isoherranen (2005: 17) on kuviossaan esittänyt, mitkä kaikki yhteistyömuodot sana moniammatillinen yhteistyö suomenkielessä käsittää (Isoherranen 2005: 16-17).

5.1 Toimiva yhteistyö

Moniammatillisen yhteistyön tavoitteena on koota eri ammattilaisten näkökulmista yhteinen sekä kokonaisvaltainen näkemys mahdollisesta ratkaisusta asiakkaan tilanteeseen. Yhteistyön merkitys korostuu siinä, kun jokainen yhteistyöhön osallistuva taho näkee lapsen erilaisena sekä oman ammattinsa mukaisessa viitekehäyksessä, jolloin eri näkökulmista voidaan rakentaa mahdollisimman kattava kokonaiskuva lapsen tilanteesta. Toimivassa yhteistyössä tiimin jäsenillä on yhteinen ymmärrys toiminnan tarkoituksesta sekä tavoitteista, joita he ovat halukkaita saavuttamaan yhdessä työskennellen. Tämä

edellyttää Pärnän (2016: 6) mukaan asiakaslähtöisen yhteistyötarpeen tunnistamista ja siitä syntyvää yhteistyötahtoa. Sen voidaan pitää myös sitä, että moniammatillisessa keskustelussa eri ammattiryhmät kuuntelevat toisiaan sekä kuvaavat asiakasta ja hänen tilannettaan omasta näkökulmastaan selkeästi perustellen. (Isoherranen 2005: 23, 131; Kirveslahti, Sivén, Vahala & Vihunen 2014: 44.)

Kun rinnakkain työskentelevät niin eri tieteenaloja edustavat kuin käytännön työtä tekevät asiantuntijat, saavat eri tiedeperustat aikaan sen, että ilmiöitä käsitteellistetään eri tavoin. Tämän johdosta toimiva moniammatillinen yhteistyö edellyttää yhteiseen ymmärrykseen ja merkitykseen pyrkivää dialogia. (Isoherranen 2005: 25,30.)

Yhteistyön toimivuutta tarkastellessa dialogi on hyvä erottaa keskustelun käsitteestä. Keskustelu voidaan nähdä toimintana, jonka päämääränä on tuoda omat ajatukset julki. Dialogi taas määritellään vuoropuheluksi, jonka tarkoituksena on saavuttaa uusi yhteinen ymmärrys, jota kukaan ei voi yksin saavuttaa. Dialogia voidaan siis pitää välineenä, jonka avulla rakennetaan yhteistä, jaettua ymmärrystä moniammatillisessa keskustelussa. (Isoherranen 2005: 25,98; Ekström, Leppämäki & Vilén 2008: 87.)

Dialogissa tarvitaan neljää perustaitoa, jotka ovat kuuntelu, kunnioitus, odotus ja avoimuus. Dialogin tavoitteen mukaisesti vuoropuheluun osallistujien erilaisia näkemyksiä pohditaan rinnakkain. Aina toisen näkökanta ei ole mieleinen, mutta sitä ollaan valmiina kuuntelemaan (kuuntelu) aluksi ilman arviointia tai vastaväitteitä (kunnioitus). Koska ratkaisu ei muodostu hetkessä, tarvitaan kärsivällisyyttä (odotus) sekä oman näkemyksen esittämistä avoimesti (avoimuus). Tällaisessa keskustelussa syntyy parhaimmillaan kokonaiskuva tilanteesta, tapahtuu tiedon siirtyminen yksilöllisestä yhteisölliseen tietoon ja rakentuu jaettu ymmärrys. (Isoherranen 2005: 25-26.)

Dialogisuuden lisäksi toimiva yhteistyö edellyttää sitoutumista sekä luottamuksen ja turvallisuuden rakentamista. Yhdessä tekemällä ja rakentava yhteistyöllä voidaan saavuttaa keskinäistä luottamusta. Luottamuksen lisäksi turvallisuus luo hyvät puitteet yhteistyölle sekä parhaimmillaan edistää kehitystä ja kasvua sekä yhteisön että yksilön näkökulmasta. (Kalliola, Kurki, Salmi & Tamminen-Vesterbacka 2010: 146.)

Moniammatillisessa yhteistyössä on myös tärkeää kirkastaa sekä vahvistaa omaa asiantuntijuuttaan ja erityisosaamistaan, jotta jokaisella ryhmän jäsenellä olisi selkeä an-

tinsa ryhmän työskentelyyn. Asiantuntijuuden kirkastamisella tarkoitetaan omien näkemysten esille tuomista yhteiseen arviointiin. Myös oman erityisosaamisensa ymmärtämistä tarvitaan, kun pyritään kokoamaan kaikkien tiimiin kuuluvien asiantuntijoiden erilaisia näkemyksiä. On myös tapauksia, jossa asiantuntija ei itse huomaa omien tietojensa ja osaamisensa erityislaatuisuutta. Tässä tilanteessa hän ei välttämättä myöskään jaa tietojaan yhteiseen käyttöön. Toisaalta joissain tilanteissa on hyvä osata laittaa oma erityisosaamisensa taka-alalle, jotta voitaisiin rakentaa ryhmän yhteistä osaamista. Tämän vuoksi toimivassa moniammatillisessa yhteistyössä niin yksilöllisen kuin yhteisöllisen osaaminen vuorottelevat ja kehittävät toisiaan. (Huhtanen 2004: 86; Isoherranen 2005: 19; Karila-Nummenmaa 2001: 150-151)

Toimivaan moniammatilliseen yhteistyöhön ja työntekijän rooliin kuuluu myös omien ammattiroolien ja asiantuntijuuden rajojen ylittäminen. Tällä tarkoitetaan tiimin työskentelyssä sitä, ettei kukaan väitä omistavansa ainoaa oikeaa tietoa, koska se on aina suhteellista. Ongelmanratkaisussa on siis välttämätöntä ylittää rajoja. (Huhtanen 2004: 86.)

Yhteistyö toimii silloin, kun ammattilaisten roolit ovat yhteen sopivat ja niistä on selkeästi sovittu tiimin jäsenten kesken. Roolien nimeäminen ei riitä, vaan ammattilaisten on tiedettävä mitä kultakin roolilta tiimissä odotetaan ja mistä kukin henkilö on vastuussa. Kullakin jäsenellä on yhteistyössä viralliset lainsäädännölliset vastuunsa, mutta kokonaisvastuun voidaan nähdä tiimityössä olevan yhteinen. Roolien täsmentäminen yhdessä lisää toiminnan tehokkuutta, nopeuttaa muutosten syntymistä sekä edistää sen jäsenten hyvinvointia. (Isoherranen 2005: 41,43,131.)

Moniammatillisessa työskentelyssä toiminnan tärkeinä edellytyksinä voidaan pitää yhteistyöosaamista sekä hyviä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Kun eri alan ammattilaisten näkökulmat kohtaavat avoimesti, on luonnollista, että ristiriitatilanteita syntyy. Isoherranen (2005: 48) mukaan voidaankin todeta ristiriitojen olevan väistämättömiä moniammatillisessa yhteistyössä. Toimivassa moniammatillisessa yhteistyössä oleellista onkin, että ristiriidat ilmaistaan, perustellaan ja käsitellään kunnolla sekä avoimesti. Tällainen toiminta herättää luottamusta sekä lisää toisten ryhmän jäsenten ymmärrystä näkökulmaan. (Isoherranen 2005: 48; Karila – Nummenmaa 2001: 147)

Toimivan yhteistyön ilmapiiriä voidaan kuvata avoimeksi, luottamukselliseksi sekä tukevaksi ja kannustavaksi. Tällaisessa ilmapiirissä jokaisella ryhmän jäsenellä on arvostettu asema ryhmässä sekä erilaisia mielipiteitä voidaan ilmaista rehellisesti, turvallisesti ja

avoimesti. Avoimen ilmapiirin avulla ryhmän jäsenet voivat huomata heidän yhteisen halunsa vaikuttaa toiminnan kehittämiseen. (Isoherranen 2005: 45, 49; Karila & Nummenmaa 2001: 147.)

Moniammatillisen yhteistyön tekemistä helpottaa se, että työntekijät tuntevat toisensa, asiakkaat tunnetaan muidenkin yhteyksien kautta ja organisaatiot ovat kevyitä. Yhteistyötä helpottavat myös työntekijöiden keskinäinen arvostus, aktiivisuus, yhteistyöhalukkuus sekä halu löytää yhdessä uusia menetelmiä. Näiden lisäksi tärkeitä asioita yhteistyössä ovat säännöllisyys ja järjestelmällisyys sekä resurssien jakaminen ja toiminnan arviointi. (Huhtanen 2004: 86; Pärnä 2012: 6.)

Parhaimmillaan yhteistyö on rikkaus, joka tuo esiin parhaan mahdollisen toiminnan lapsen kannalta, innostaa moniammatillista työyhteisöä kehittämään toimintaa sekä kannustaa jokaista käyttämään omia parhaita puoliaan yhteisen tavoitteen hyväksi. (Kalliola, Kurki, Salmi & Tamminen-Vesterbacka 2010: 146.)

5.2 Moniammatillisen yhteistyön haasteet

Moniammatillinen yhteistyö ei ole aina ongelmaton, vaan siihen voi liittyä pulmakohtia, jotka myös tulee ottaa huomioon yhteistyössä. Esimerkiksi aina ei ole mahdollista muodostaa yhteistä ymmärrystä tilanteesta, vaikka tiimiläisillä olisikin tilaisuus keskustella. Joskus moniäänistä keskustelua ei mahdollista edes tiimiläisten hyvät keskustelu- ja vuorovaikutustaidot, jolloin yhteisymmärrys voi jäädä näennäiseksi tai painottua vain tiettyihin näkökulmiin. Myös liian tiivis yhteistyö voi johtaa tilanteeseen, jossa tiimiläiset eivät osaa ajatella kriittisesti vaan mukautuvat toisten ajattelutapaan. Tällaisten tilanteiden vuoksi rakentamatta jäävät kokonaisuuden pohjalta syntyvä merkitys ja tavoite yhteistyölle. (Isoherranen 2005: 18; Huhtanen 2004: 94).

Jos moniammatillisessa työryhmässä on liian paljon jäseniä, saattaa se myös huonontaa ryhmän toimintaa. Suuressa työryhmässä työnjakoon liittyvät pulmat kasvavat ja yhteistyön tehokkuus pienenee. Jokaisen ammattiryhmän edustajat ovat oman alansa asiantuntijoita, joka saattaa aiheuttaa oman ammatillisen reviirin suojelemisen. Tämä voi johtaa valtapeliin, kilpailuun tai keskinäisen arvostuksen puutteeseen sekä toisten asiantuntijoiden syrjäyttämiseen. Rooliristiriitoja voi syntyä myös ammattilaisten roolien ollessa epämääräisiä ja tai niiden rajojen ollessa häilyviä. Ne voivat myös aiheuttaa sen,

että joku rooli tuo työntekijälle suurempaa työtaakkaa toisten rooliin suhteutettuna. Roolien epätasaista jakautumista syntyy erityisesti silloin, kun asiantuntijaroolien rajoja muutetaan tai roolien odotuksia määritetään uudelleen. (Huhtanen 2004: 94; Isoherranen 2005: 42; Romppainen 2015: 1)

Myös salassapitovelvollisuus nähdään yhteistyössä haasteena. Sen koetaan rajoittavan moniammatillista yhteistyötä, sillä se suojaaa yksityisyyttä ja oikeusturvaa. Tietojen antamiseen tarvitaan ensisijaisesti asiakkaan suostumus, mutta on kuitenkin tilanteita jolloin tietoa saa antaa salassapitovelvollisuuden estämättä. Tilanteet ovat sellaisia, joissa tietoa vaaditaan asiakkaan huollon ja hoidon tarpeen selvittämiseksi sekä turvaamiseksi. Lisäksi tietoa saa antaa esimerkiksi silloin, kun se on tarpeen lapsen edun vuoksi. Asiantuntijapalaverissa salassa pidettäviä tietoja voidaan siirtää, mikäli lapsen huoltajat ovat antaneet siihen luvan. Huoltajien ollessa läsnä palaverissa ja keskusteluissa salassapito-ongelmia voidaan välttää. Lapsen asioista voidaan puhua myös yleisellä tasolla ilman tunnistettavia tietoja ja kun tiimillä on selkeät ohjeet tai säännöt salassa pidettävistä tiedoista. On olemassa säädöksiä, joissa vaaditaan moniammatillisen yhteistyön toteutumista. (Huhtanen 2004: 92-93; Mahkonen 2012: 116)

Ajanpuute vaikuttaa negatiivisesti moniammatilliseen yhteistyöhön, joka näkyy esimerkiksi siten, että tiimin jäsenet unohtavat asiakirjojen päivittämisen tai ovat poissa kokouksista. Kiireessä ihmisillä on vähemmän aikaa konsultointiin, neuvotteluihin ja tiedottamiseen, myös yhteistyöpalaverit saatetaan kokea ajan tuhlausena. Näistä asioista johtuen yhteistyö voi huonontua ja se saattaa menettää merkityksensä työtä helpottavana ja tukevana menetelmänä. (Huhtanen 2004: 93-94.)

5.3 Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen

Eri alojen kehittyminen on tapahtunut kiihtyvällä vauhdilla. Erikoistuminen tieteissä ja työssä ovat mahdollistaneet osaamisen eri alueiden syventämisen sekä pidemmälle viemisen ja omalta osaltaan vaikuttaneet kehityksen eteenpäin viemisessä. Tutkitun tiedon määrä aloilla lisääntyy kaiken aikaa ja työn kohteena olevat ilmiöt monimutkaistuvat. Vähitellen ollaankin päädytty tilanteeseen, jossa osaamisen ja tiedon kokoaminen yhteen ongelmien ratkaisemiseksi, päätösten tekemiseksi ja uusien innovaatioiden kehittämiseksi on tullut entistä tärkeämmäksi. (Isoherranen 2005: 30-31.)

Nykyään kohdataan enemmän ongelmia, joiden ratkaisu vaatii ajattelu- ja toimintatapojen muuttamista. Muuttamisella tarkoitetaan siirtymistä suuntaan, jossa huomioidaan tilanteen kokonaisvaltaisuus pirstaleisen ajattelun ja toiminnan sijaan. Tämä suuntaus kokonaisvaltaiseen ajatteluun näkyy myös sosiaali- ja terveysalan kehityksessä. (Isoherranen 2005: 31)

Sosiaali- ja terveysalalla eri tieteenaloja edustavat sekä käytännön työtä tekevät asiantuntijat toimivat rinnakkain. Eri tiedeperusta saa aikaan sen, että ilmiöitä käsitteellistään eri tavalla. On todettu, että eri alojen käsitteiden, kielen ja menetelmien erilaisuus vaikeuttaa kommunikaatiota. Tieteen seuraava suuri harppaus syntyykin David Bohmn mukaan uudesta tieteiden välisestä kommunikaatiosta, jossa keskeisenä nähdään kokonaisuuden rakentuminen sekä eri tieteiden näkökulmien pyrkimys keskustella keskenään löytääkseen yhteisen merkityksen. (Isoherranen 2005: 30)

Jotta eri näkökulmia tarjoavaa tietoa voitaisiin taitavasti koota ja käsitellä yhteisen näkemyksen muodostamiseksi, tarvitaan erilaisia sosiaalisia taitoja ja työn organisointia tavalla, joka mahdollistaa yhteistyön. Sosiaali- ja terveysalalla asiakaslähtöinen työote edellyttää joustavuuden lisäksi verkostoitumista organisaatorajojen yli, jonka avulla pystytään huomioimaan asiakkaan tilanne kokonaisuudessaan. Tämän toteuttamiseksi tarvitaan uudentyypistä yhteisöllistä älykkyyttä sekä foorumeita, joissa tietoa ja osaamista voitaisiin yhdistää laadukkaamman, kokonaisvaltaisemman ja asiakaslähtöisemmän tuloksen saavuttamiseksi. Nykyaikaisen työotteen voidaan siis nähdä edellyttävän uusia ratkaisuja monella eri tasolla. Tässä kehitysprosessissa yhteistyötaidot yli ammatti- ja organisaatorajojen tulevat tärkeäksi osaksi ammatillista osaamista. (Isoherranen 2005: 32.)

Tietotekniikan tuomat mahdollisuudet informaation siirtoon ja välittämiseen ovat lisänneet mahdollisuuksia koota eri toimijoiden moniammatillista tietoa ja osaamista yhteen. Tekniikan kehittyminen voidaankin nähdä nykyään tärkeänä osana kommunikointia. Isoherrasen (2005) mukaan on kuitenkin olemassa vaara siitä, että teknisten välineiden käyttö saattaa tulla joskus liian keskeiseksi. Tämän vuoksi hänen mielestään ”perinteistä” verbaalia kommunikointia ei saa unohtaa, vaan sitä tarvitaan vielä useimmiten yhteisen näkemyksen muodostamiseen. (Isoherranen 2005: 23-24.)

5.4 Päivähoidon ja lastensuojelun välinen moniammatillinen yhteistyö

Päiväkodeissa ja lastensuojelussa moniammatillisuus nähdään asiakaslähtöisenä työskentelynä lapsen, perheenjäsenten, monialaisen työryhmän sekä eri organisaatiossa toimivien ammattilaisten välillä. Varhaiskasvatuslaki (1973/36 § 2a, 9), lastensuojelulaki (2007/417 § 11, 14) sekä sosiaalihuoltolaki (2014/1301 § 41) velvoittavat moniammatilliseen yhteistyöhön, jonka avulla edistetään lapsen edun toteutumista. (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008: 15, 34.)

Tässä opinnäytetyössä keskitytään kuvaamaan päivähoidon ja lastensuojelun rajoja ylittävää moniammatillista yhteistyötä, josta voidaan käyttää myös käsitettä ulkoinen moniammatillisuus. Yhteistyössä huomioidaan lapsen tilanne kokonaisuudessa sekä toimitaan niin, että lapsen edun ensisijaisuus toteutuu. Yhteistyön tarkoituksena on koota eri asiantuntijoiden tiedot ja taidot asiakaslähtöisesti yhteen sekä pyrkiä huomaamaan asiakas kokonaisuutena, jotta voitaisiin rakentaa yhteinen käsitys asiakkaan tilanteesta tarvittavista toimenpiteistä sekä ongelmien ratkaisusta. (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008: 15, 34; Isoherranen 2005: 14; Karila & Nummenmaa 2001: 3, 42; Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2017: 30; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 53.)

Päivähoidossa moniammatillisen yhteistyön tavoitteena on lasten tarpeita vastaavan varhaiskasvatuksen toteutus. Varhaiskasvatuslain (1973/36) mukaan on kunnan päivähoitoa järjestäessä toimittava yhteistyössä myös muiden ammattilaisten, kuten lastensuojelun työntekijöiden, kanssa sekä luotava yhteistyöhön tarvittavat rakenteet. Yhteistyön merkitys korostuu, kun huoli lapsesta herää tai hänelle suunnitellaan ja järjestetään tukea. (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2017: 37-38.)

Moniammatillista yhteistyöstä päivähoidon ja lastensuojelun välillä edistää asiakastietojen jakaminen sekä vastuista, työnjaosta ja toimintakäytännöistä sopiminen. Päivähoidon työntekijät ovat velvollisia antamaan salassa pidettäviä tietoja muun muassa lastensuojelulain (2007/417) ja rikoslain (1889/39) säännösten mukaan. Ei ole kuitenkaan täysin selvää, missä tilanteissa päivähoidon työntekijät voivat puolestaan vaatia yhteistyökumppaneilta salassa pidettäviä tietoja. (Mahkonen 2012: 120.)

Varhaiskasvatuksen lapsesta antama kuvaus, on tärkeä osa lapsen tilanteen kokonaisvaltaista arviointia sekä tuen tarpeiden tunnistamista. Sen avulla lastensuojelu saa myös tiedon siitä, millä keinoin lasta on tuettu päivähoidossa. (Romppainen 2015: 59-60; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016; 33-34.) Pölkin ja Vornasen (2015: 590) tutkimuksen mukaan lastensuojelun sosiaalityöntekijät arvostivat päivähoidon työntekijöiden lapsesta tekemää arviointia sekä taitoa tukea lapsen kehitystä.

Romppaisen (2015: 59) tutkimuksesta käy ilmi, että pääosin päivähoito kertoo asiakastietonsa lastensuojelulle, kuitenkin he toivoisivat myös lastensuojelun tiedottavan heitä lapsen tilanteesta. Päiväkodin on kuitenkin tärkeä saada tietoa myös lastensuojelulta, jolloin voidaan arvioida esimerkiksi sitä, milloin uusi lastensuojeluilmoitus on tarpeellinen. Tällä tarkoitetaan sitä, että jos tietoa lapsesta ei voida jakaa, päiväkodin työntekijöitä on huolen jatkuessa kannustettu tekemään uusi lastensuojeluilmoitus. Lastensuojelulta saatu tieto lapsen tilanteen etenemisestä edistää myös yhteistyötä ja auttaa päiväkotia tukemaan lasta tarvittavin keinoin. (Romppainen 2015: 59-60.) Ahopalon (2011) tutkimuksessa päivähoiton yhteistyö lastensuojelun kanssa nähtiin myös tuovan helpotusta oman huolen ja vastuun siirtämiseen lapsesta sekä herättävän odotuksia asioiden paremmaksi muuttumisesta yhteydenoton myötä. Kuitenkin, jos muutosta ei näkynyt pian, palasi työntekijälle epäusko tilanteen muuttumisesta parempaan. (Ahopalo 2011: 43, 48, 54-55.)

Ahopalon (2011: 54) mukaan yhteydenotto päivähoiton ulkopuolisiin tahoihin koettiin viimesijaisena tukimuotona. Yhteydenottoa lastensuojeluun ja yhteistyötä hankaloittaviksi tekijöiksi koettiin päivähoiton työntekijän epätietoisuus lastensuojelusta ja sen toimenpiteistä, kokemukset lastensuojelun kanssa tehdyn yhteistyön toimimattomuudesta ja yhteisen näkökulman löytämisestä sekä ennakointi vanhempien negatiivisesta suhtautumisesta työntekijää kohtaan. (Ahopalo 2011: 43, 48, 54-55.)

5.5 Vantaan kaupungin toimintamallit päivähoiton ja lastensuojelun väliselle yhteistyölle

Tällä hetkellä Vantaalla varhaiskasvatuksessa käytettäviä yhteistyö- ja toimintamalleja on kolme ja ne ovat vuosilta 2012 ja 2014. *Vantaan varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyömalli* (2012) koskee lastensuojeluilmoituksen tekoa ja sitä, kuinka tärkeää päivähoiton henkilöstön on tunnistaa lastensuojelullinen huoli. Vuodelta 2014 on käytössä malli *Lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyökuvaus lastensuojeluprosessin eri vaiheissa* (2014), jossa on määriteltä yhteinen tavoite, keinot tavoitteiden saavuttamiseksi sekä varhaiskasvatuksen että lastensuojelun rooli ja toiminta.

Lisäksi heillä on käytössä *lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyön toimintamalli* (2014), joka koostuu kolmesta eri osasta. A-osio käsittelee varhaiskasvatusta avohuollon tukitoimenpiteenä, B-osio muuta neuvottelua lapsen asioissa lastensuojelun ja varhais-

kasvatuksen kesken ja C-osiosta löytyy Hyvän kohtaamisen ABC lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä. Hyvän kohtaamisen ABC-mallista kerromme lisää seuraavassa kappaleessa.

5.6 Huoli puheeksi päiväkodissa

Huolen puheeksi ottaminen, on olennainen osa kunnioittavaa varhaista puuttumista. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskuksen (Stakes) julkaisema Huoli puheeksi -opas madaltaa kynnyistä varhaiseen puuttumiseen sekä neuvoo, kuinka käyttää huolen puheeksioton menetelmää tuomaan esiin työntekijän herännyt huoli lapsen tilanteesta varhaisessa vaiheessa. (Arnkil ja Eriksson 2012: 7.)

Huolen puheeksioton menetelmä on suunnattu lasten ja nuorten kanssa peruspalveluissa, kuten päiväkodeissa, kouluissa ja äitiys- ja lastenneuvolassa, työskenteleville ammattilaisille, mutta sitä voidaan hyödyntää myös erityispalveluissa kuten lastensuojelussa ja perheneuvolassa. Menetelmää käytetään apuna työntekijän oman huolen puheeksiottamisessa. Sen avulla työntekijä pystyy puuttumaan lasta koskevaan huoleen varhain ja tukihenkisesti niissä tilanteissa, joissa työntekijä kokee, ettei hänen oma huolensa lasta kohtaan vähene. (Arnkil ja Eriksson 2012: 7.)

Työntekijän heränneen huolen puheeksiottamisen tavoitteena on yhteistyön aikaansaaaminen ja asioiden kehittyminen myönteiseen suuntaan. Työntekijän on tärkeää tunnistaa lapsessa, perheessä kuin heidän tilanteessaan esiintyvät voimavarat, joiden avulla hän voisi antaa myönteistä palautetta ja pohtia, mitä tukea hän voisi lapselle tarjota. Yhteistyön tavoitteena tulisi olla lasta tukeva liittouma, jossa vanhemmat ja työntekijät yhdistävät voimavaransa tukeakseen lasta. Kun vanhempien tuoma oman elämän asiantuntijuus sekä työntekijän asiantuntijuus saadaan täydentämään toisiaan, on yhdessä toimien mahdollista saada lapsen tilanne muuttumaan. (Arnkil ja Eriksson 2008, 29-30.)

Onnistunut puheeksiotto saa tilanteen kehittymään myönteisempään suuntaan sekä lisää asiakkaan ja työntekijän toiveikkuutta. Työntekijän omien tekojen myönteiset seuraukset lisäävät uskoa ja tyytyväisyyttä työnsä vaikuttavuuteen sekä edesauttavat myönteistä asennoitumista asiakkaaseen. Tämä taas vaikuttaa asiakkaan myönteiseen suhtautumiseen työntekijää kohtaan. Tästä syntyy kehä, jossa myönteiset tapahtumat tuottavat lisää positiivisia asioita. (Arnkil ja Eriksson 2008: 38.)

5.7 Huolen vyöhykkeet

Stakesin Palmuke -projektissa kehitetty huolen vyöhykkeistö auttaa työntekijää analysoimaan lasta koskevaa huoltaan. Huolen vyöhykkeistö koostuu asteikosta, jonka avulla voidaan pohtia lasta koskevan huolen suuruutta, omien auttamismahdollisuuksien riittävyyttä sekä tarvetta lisävoimavaroille. Lasten tilanteet koskevat monesti useita tahoja, jolloin huolen vähentämiseksi voidaan kokea tarvetta moniammatilliselle yhteistyölle. Huolen asteen määrittämisen lisäksi vyöhykkeistö toimii eri ammattilaisten yhteisenä kielenä ja täten moniammatillisen yhteistyön välineenä. (Arnkil ja Eriksson 2012: 25.)

Työntekijän kokema subjektiivinen huoli lapsesta voidaan kuvata vyöhykkettäisellä asteikolla, jonka yhdessä ääripäässä on tilanne vailla huolta, kun taas toinen ääripää kuvaa tilannetta, jossa lapsen arvioidaan olevan välittömässä vaarassa. (Arnkil ja Eriksson 2012: 26.)

Huoleton Tilanne	Pieni huoli		Harmaa vyöhyke		Suuri huoli	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Ei lainkaan huolta.	Pieni huoli tai ihmettely käynyt mielessä; luottamus omiin mahdollisuuksiin vahva.	Huoli tai ihmettely käynyt toistuvasti mielessä; luottamus omiin mahdollisuuksiin hyvä. Ajatuksia lisävoimavarojen tarpeesta	Huoli kasvaa; luottamus omiin mahdollisuuksiin heikenee. Mielessä toivomus lisävoimavaroista ja kontrollin* lisäämisestä	Huoli tuntuva; omat voimavarat ehtymässä. Selvästi koettu lisävoimavarojen ja kontrollin lisäämisen tarve	Huolta paljon ja jatkuvasti; lapsi vaarassa. Omat keinot loppumassa. Lisävoimavaroja ja kontrollia saatava mukaan heti.	Huoli erittäin suuri; lapsi välittömässä vaarassa. Omat keinot lopussa. Muutos lapsen tilanteeseen saatava heti.
* kontrolli = tilanteen hallinnan lisääminen esimerkiksi rajoittamalla jotain epätoivottavaa asiaa						

Kuvio 2. Huolen vyöhykkeistö (Arnkilia ja Eriksson 2012: 25 mukailen)

Ensimmäisellä (1) vyöhykkeellä koetaan, että työntekijän ei tarvitse lainkaan huolehtia lapsen tilanteesta. Lapsi elää ympäristössä, jossa on hyvät kasvuolosuhteet sekä kasvaa ja kehittyy normaalisti. Tällä vyöhykkeellä myös työntekijä kokee oman toimintansa sujuvan ja tuottavan toivottuja olosuhteita lapselle. (Arnkil ja Eriksson 2012: 26.)

Toisella ja kolmannella (2-3) vyöhykkeillä liikutaan pienen huolen alueella, jolloin tilanteesta löytyy pientä huolta herättäviä tekijöitä. Vaikka huoli voi olla useinkin toistuvaa, on työntekijällä vahva luottamus omiin auttamismahdollisuuksiinsa. Koska työntekijästä tuntuu, että hänellä on auttamismahdollisuuksia, koetaan tällä vyöhykkeellä huolen puheeksi ottaminen suhteellisen helpoksi ja mahdollisuudet varhaiseen puuttumiseen hyviksi. Tällä vyöhykkeellä useimmiten tarjottu tuki tuottaa toivottua kehitystä. (Arnkil ja Eriksson 2012: 26.)

Niin kutsutulla harmaalla (4-5) vyöhykkeellä tilanteesta löytyy tekijöitä, joista herännyt huoli on jo tuntuvaa ja kasvaa edelleen. Huolta lapsesta on saattanut esiintyä jo pitkään ja työntekijän usko omiin auttamismahdollisuuksiin on ehtymässä. Tahoja, jotka kytkeytyvät tähän tilanteeseen, ei välttämättä ole tai tahojen välinen työnjako on epäselvä. Tilanteen jatkuessa työntekijän huoli kasvaa entisestään, jolloin kaipuu lisävoimavaroille ja kontrollille kasvaa. Kuitenkin työntekijä voi samalla olla epävarma siitä, onko hänen huolensa liioiteltua ja löytyykö sille riittävästi näyttöä. Tällä vyöhykkeellä työntekijä joutuu pohtimaan, sitooko häntä tässä tilanteessa lastensuojelulain 25§ mukainen ilmoitusvelvollisuus, jonka myötä työntekijällä on salassapitosäädösten estämättä mahdollisuus konsultoida ja hakea apua lastensuojelun työntekijältä tuen tarpeen arvioimiseksi. (Arnkil ja Eriksson 2012: 26; Lastensuojelulaki 2007/417 § 25.)

Viidennellä ja kuudennella (5-6) vyöhykkeillä tilanteessa on suurta huolta aiheuttavia tekijöitä, joiden vuoksi työntekijä ennakoi lapselle käyvän todella huonosti, jos tilanteeseen ei saada muutosta heti. Työntekijä kokee, että hänen omat auttamiskeinonsa ovat loppussa, ja tilanne itsessään pakottaa jo ottamaan yhteyttä muutoksen kannalta välttämättömiin tahoihin kuten sosiaalityöntekijään, psykiatriin tai poliisiin. Suuren huolen vyöhykkeellä on siinä mielessä helpompi toimia kuin harmaalla vyöhykkeellä, koska tällä alueella lapsen arvioidaan olevan vaarassa ja tilanne ei anna työntekijälle enää mahdollisuutta epäröidä. (Arnkil ja Eriksson 2012: 26.)

6 Tutkimus

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Tikkurilan alueen lastentarhanopettajien sekä päiväkotien johtajien kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä Vantaan Tikkurilan alueen päivähoidon ja Tikkurila-Hakunila lastensuojelun toimipisteen välillä. Tutkimuksen tulosten perusteella kuvataan päivähoidon henkilöstön kokemuksia moniammatillisen yhteistyön tämänhetkisestä toimivuudesta sekä yhteistyön käytössä olevista toimintamalleista. Tämän lisäksi tutkimuksessa tuodaan esiin moniammatillisen yhteistyön kehittämisehdotuksia päivähoidon henkilöstön näkökulmasta.

Tutkimuskysymyksinä ovat:

1. Miten moniammatillinen yhteistyö Tikkurilan alueen päivähoidon ja Tikkurila-Hakunila lastensuojelun toimipisteen välillä toimii tällä hetkellä?
2. Mitkä ovat toimivia käytänteitä moniammatillisessa yhteistyössä?
3. Mitä kehitettävää yhteistyössä mahdollisesti on?

6.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus sisälsi piirteitä niin määrällisestä kuin laadullisesta tutkimuksesta, jolloin voidaan puhua tutkimusmenetelmien yhdistämisestä eli menetelmätriangulaatiosta. Menetelmien yhdistäminen sopii tilanteisiin, joissa tutkimusongelma on monisäikeinen tai fokusoimaton. Tässä tutkimuksessa menetelmätriangulaatiolla saatiin kattavampaa ja luotettavampaa tietoa sekä mielekkäämpiä tulkintoja päivähoidon ja lastensuojelun välisen moniammatillisen yhteistyön toimivuudesta ja sen kehittämisehdotuksista. (Vilkkä 2015: 70,72; Kananen 2017a: 155-156.)

Määrällisen tutkimusmenetelmän avulla tutkittavia asioita ja niiden ominaisuuksia kuvataan numeraalisesti. Tämä tutkimusmenetelmä vastaa kysymyksiin: kuinka moni, kuinka paljon tai kuinka usein. (Vilkkä 2007: 14.) Tässä tutkimuksessa määrällistä tutkimusmenetelmää käytettiin kuvaamaan vastaajien taustatietoja, kuten koulutustaustaa ja työvuo- sien määrää, sekä kokemuksia yhteistyön toimivuudesta. Tutkimuksen tuloksissa käsittelemme näitä tietoja numeraalisesti, muuttamalla vastaukset prosenttiosuuksiksi.

Laadullisen tutkimusmenetelmän avulla saadaan kokonaisvaltainen ja ymmärrettävä kuvaus ilmiöstä, joka esitetään tutkimuksessa sanallisessa muodossa. Tämän tutkimusmenetelmän tarkoituksena on siis vastata kysymykseen: mistä on kyse. Laadullisen tutkimuksen avulla ei pyritä yleistämään määrällisen tutkimuksen tavoin, vaan huomio voidaan kiinnittää tutkittavien näkemyksiin tai kokonaisvaltaiseen ymmärrykseen tutkittavasta ilmiöstä. (Kananen 2017c:16; Kananen 2017b 32-34.) Tässä tutkimuksessa laadullisen tutkimusmenetelmän avulla saatiin syvällisempää tietoa nykyisen yhteistyön sekä käytössä olevien toimintamallien toimivuudesta sekä yhteistyön kehityskohteista päivähoiton henkilöstön näkökulmasta.

6.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksessa keskitytään kuvaamaan Tikkurilan alueen lastentarhanopettajien sekä päiväkodin johtajien kokemuksia Tikkurilan alueen päivähoiton ja Tikkurila-Hakunila alueen lastensuojelun toimipisteen välisestä moniammatillisesta yhteistyöstä. Muun päivähoiton henkilökunnan rajasimme tutkimuksesta, koska lastentarhanopettajat tekevät lastenhoitajia enemmän yhteistyötä lastensuojelun kanssa ja ovat pedagogisessa vastuussa lapsiryhmän toiminnasta. Tutkimuksessa mukana ovat myös päiväkotien johtajien näkemykset, sillä he tekevät lastentarhanopettajien lisäksi yhteistyötä lastensuojelun kanssa.

Tutkimus toteutui neljässä eri päiväkodissa, jolloin näytteeksi muodostui yhteensä 27 lastentarhanopettajaa sekä päiväkodin johtajaa. Tikkurilan alueen päiväkotien johtajia lähestyttiin sähköpostein sekä soittamalla. Tarkoituksena oli kartoittaa päiväkoteja, joilla olisi halukkuutta ja mahdollisuus osallistua kyselyyn. Lisäksi tavoitteena oli saada mahdollisimman erilaisia päivähoitopaikkoja eri puolilta Tikkurilan päivähoitoaluetta. Haasteeksi kuitenkin ilmeni päivähoiton henkilökunnan tavoitettavuus sekä mahdollisuudet ja halukkuus osallistua kyselyyn. Haasteita tuottivat myös kyselyn järjestämisen aikataulutus sekä kyselyn vastausajankohta. Apuna johtajien tavoittamisessa toimi opinnäytetyön työelämäkumppani, jonka avulla saimme lopulta yhteensä neljä eri päiväkodin johtajaa kiinnostumaan tutkimuksen aiheesta ja osallistumaan siihen kyselylle asetetulla aikavälillä.

6.3 Aineiston hankinta

Aineisto hankittiin käyttämällä kyselylomaketta, josta Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009: 193) mukaan voidaan käyttää nimitystä survey-tutkimus, jolla viitataan myös kyselyn standardoitumiseen. Tällä tarkoitetaan sitä, että kaikilta vastaajilta kysytään samat kysymykset täsmälleen samalla tavalla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009: 193.). Kyselyn voi toteuttaa niin postikyselynä kuin internetkyselynä (Vilka 2007: 28). Tässä tutkimuksessa kysely on toteutettu Metropolian E-lomakkeen avulla tehtynä internetkyselynä. Internetkyselyissä tavoittavuuden ehtona on sähköpostiosoitteiden olemassaolon lisäksi se, millä tavoin osoitteet ovat hankittavissa. (Ronkainen 2008: 73). Tässä tutkimuksessa näytteenä toimivien Tikkurilan alueen päivähoidon lastentarhanopettajilla sekä päiväkodin johtajilla on jo työnsä puolesta käytössään sähköpostiosoite, jolloin ehto sähköpostin olemassaolosta toteutui. Kysely lähetettiin päiväkotien johtajille, jotka välittivät kyselyn eteenpäin lastentarhanopettajille. Näin ollen sähköpostiosoitteiden hankkiminen ei tuottanut tutkimuksessa vaikeuksia.

Kyselylomaketta voidaan käyttää silloin, kun tutkimuksen kohteena on henkilö ja hänen mielipiteensä tai kun tutkitaan hyvin henkilökohtaisia asioita (Vilka 2007: 28). Tässä tutkimuksessa kysytään henkilökohtaisia mielipiteitä moniammatillisen yhteistyön toimivuudesta ja siitä, mitkä tekijät nähdään yhteistyöhön vaikuttavan. Vilkan (2015: 95) mukaan ongelmana sähköpostin välityksellä lähetettävän internetkyselyn järjestämisessä kuitenkin nähdään anonymiteetin turvaamisen vaikeudet, sillä jo sähköpostin perusteella vastaaja voidaan tunnistaa. Olemme huomioineet anonymiteetin säilymisen tutkimuksessa niin, että kyselyyn vastaaminen tapahtuu nimettömästi, emmekä saa tietoomme vastaajien sähköpostiosoitteita. Haasteena kyselytutkimukselle voidaan pitää riskiä siitä, että vastausprosentti jää alhaiseksi, jonka vuoksi uusintakysely joudutaan järjestämään. Uusintakyselyt lisäävät tutkimuksen kustannuksia sekä vaikuttavat aikatauluun. Myös huoleton suhtautuminen kyselyä kohtaan voidaan nähdä haasteena, jos vastaajat eivät ole pyrkineet antamaan kyselyyn rehellisiä sekä huolellisia vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2009: 195-196).

Tutkimuksessa käytetty kyselylomake (Liite 1) jakautui kolmeen osioon, jotka olivat taustatiedot, toimintamallit ja yhteistyö. Kysely koostui 13 kysymyksestä, jotka olivat muodoiltaan joko monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä, sekamuotoisia kysymyksiä tai asteikoita. Monivalintakysymyksissä vastaajalle annetaan valmiit vastausvaihtoehdot. Niiden avulla tutkimuksessa saatiin vertailukelpoista tietoa vastaajien työkokemuksen

määrästä. Sekamuotoisilla kysymyksillä vastaajille annettiin mahdollisuus vaihtoehtojen lisäämiseen. Näiden kysymysten avulla saatiin vertailukelpoista sekä tarkempaa tietoa vastaajien koulutuksesta, yhteistyön määrästä ja tavoista sekä asioista, joiden vuoksi päivähoito on ollut yhteydessä lastensuojeluun. Avoimien kysymysten tarkoituksena oli taas saada vastaajien spontaaneita mielipiteitä asioista, joiden vuoksi yhteistyötä tehdään, yhteistyön ja toimintamallien toimivuudesta sekä kehittämisehdotuksista. (Vilkkä 2007: 67-69.) Asteikkojen avulla kyselyssä esitettiin väittämiä moniammatillisen yhteistyöhön liittyvien asioiden tärkeydestä ja siitä, kuinka näiden asioiden koetaan toteutuneen yhteistyössä lastensuojelun kanssa. Asteikossa valintavaihtoehtoina toimivat erimielisyyttä ja saman mielisyyttä kuvaavat vaihtoehdot, joiden avulla vastaaja valitsee kokemustaan parhaiten kuvaavan vaihtoehdon. (Hirsjärvi ym. 2009: 200.)

Tutkimuksen osallistujat saivat kyselyn yhteydessä saatekirjeen (Liite 2), joka motivoi heitä vastaamaan kyselyyn ja siten osallistumaan opinnäytetyön tutkimukseen. Kirjeen alussa kerrottiin, ketkä opinnäytetyötä tekee. Siinä tulivat myös ilmi opinnäytetyön aihe ja tarkoitus sekä kyselyyn vastaamiseen liittyvät käytännön asiat.

Kyselylomakkeet saatekirjeineen lähetettiin päiväkotien johtajille 3.10.2017, jonka jälkeen johtajat välittivät kyselyn lastentarhanopettajille. Kyselylomakkeet olivat E-lomakkeessa auki 14.10.2017 klo 00:00 asti, jonka jälkeen ne sulkeutuivat automaattisesti. Vastauksia E-lomakkeeseen tallentui yhteensä 14. Kyselylomakkeiden analysointi tapahtui lokakuussa 2017.

6.4 Aineiston analysointi

Tässä tutkimuksena alustavana tarkoituksena oli vertailla keskenään Tikkurilan alueen päivähoiton henkilöstön sekä Tikkurila - Hakunila lastensuojelun toimipisteen työntekijöiden kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä. Kuitenkaan emme saaneet kyselyn avulla yhtään vastausta lastensuojelun työntekijöiltä, jolloin päädyimme tutkimaan kokemuksia ainoastaan päivähoiton henkilöstön näkökulmasta.

Tutkimuksen tulokset analysoitiin numeraalisten keinojen ja teemoittelun avulla. Tuloksia käsiteltiin siirtämällä ne E-lomakkeelta Microsoft Excel -taulukointiohjelmaan. Excel -ohjelman avulla voidaan järjestää numeerisia tai tekstimuotoisia tietoja laskentataulukoihin ja työkirjoihin (Microsoft n.d.)

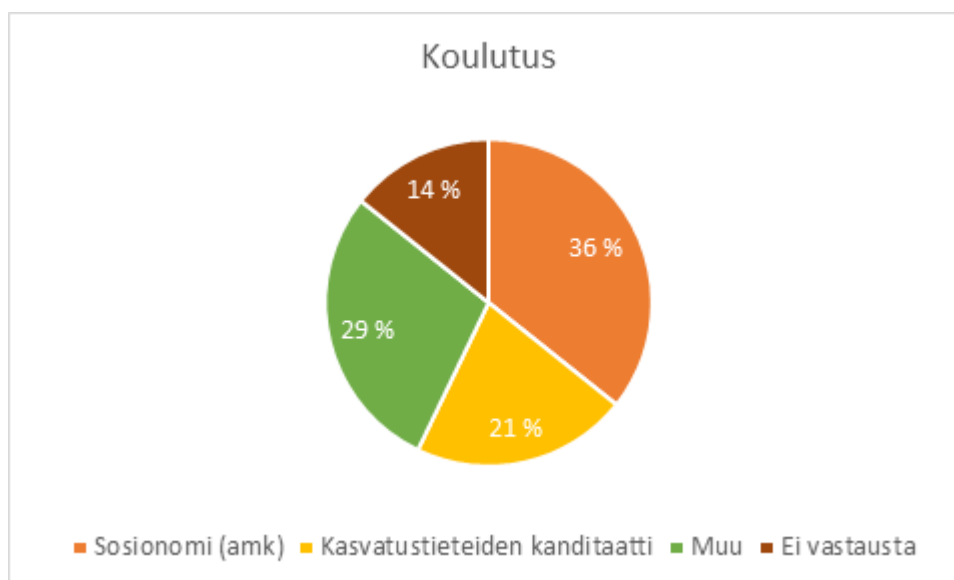
Numeraalisesti laskettavia aineistoja muutettiin prosenttiosuuksiksi ja siitä frekvensseiksi. Näiden tietojen avulla aineistosta tehtiin erilaisia kaavioita, joilla tuloksia pystyttiin selkeämmin havainnollistamaan ja antamaan mielikuva yleisestä jakaumasta (Vilka 2007: 138). Numeraalisesti käsiteltävien tulosten analysoinnissa käytettiin apuna myös ristiintaulukointia, jonka avulla kahden eri kysymyksen muuttujien riippuvuussuhdetta pystyttiin tarkastelemaan. Ristiintaulukoimalla ei voida tehdä suoraa syy-seuraus -suhteen päättelyä, vaan siinä pikemminkin tarkastellaan jonkin muuttujan vaikutusta toiseen muuttujaan. (Vilka 2007: 129).

Excel -ohjelman avulla kyselyn avoimia kysymyksiä myös koodattiin ja teemoiteltiin. Teemoittelussa on tarkoituksena etsiä tuloksista toistuvia aiheita, jotka ovat yhteisiä useammalle vastaajalle (Hirsjärvi & Hurme 2000: 173). Tässä apuna käytettiin tutkimustulosten koodausta, jossa saman aihepiirin vastauksia merkittiin saman värisellä korostuksella.

7 Tutkimuksen tulokset

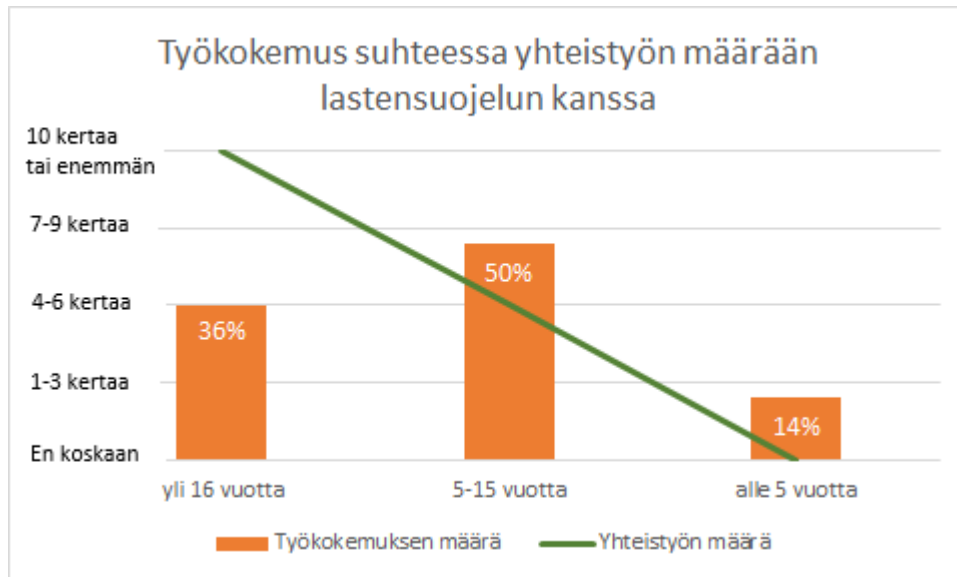
Kyselyssä vastaajina toimi Tikkurilan alueen neljän päiväkodin lastentarhanopettajat sekä päiväkodin johtajat. Odotettujen vastausten määrä oli 27. Kyselyn lopullinen vastaajamäärä oli 14 päivähoiton työntekijää (V=14), jolloin kokonaisvastausprosentiksi muodostui 51,9%.

Kyselyyn vastanneista 36% olivat sosionomi (amk) koulutuksen saaneita, 21% kasvatustieteiden kandidaatteja ja loput 43% vastaajista valitsivat vaihtoehdon ”muu” tai kyselyn teknisestä virheestä johtuen heidän koulutustaan ei näkynyt. Nämä vastaajat kuvattiin ympyräkaaviossa ”Ei vastausta” osiossa. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Kyselyn vastaajien koulutus

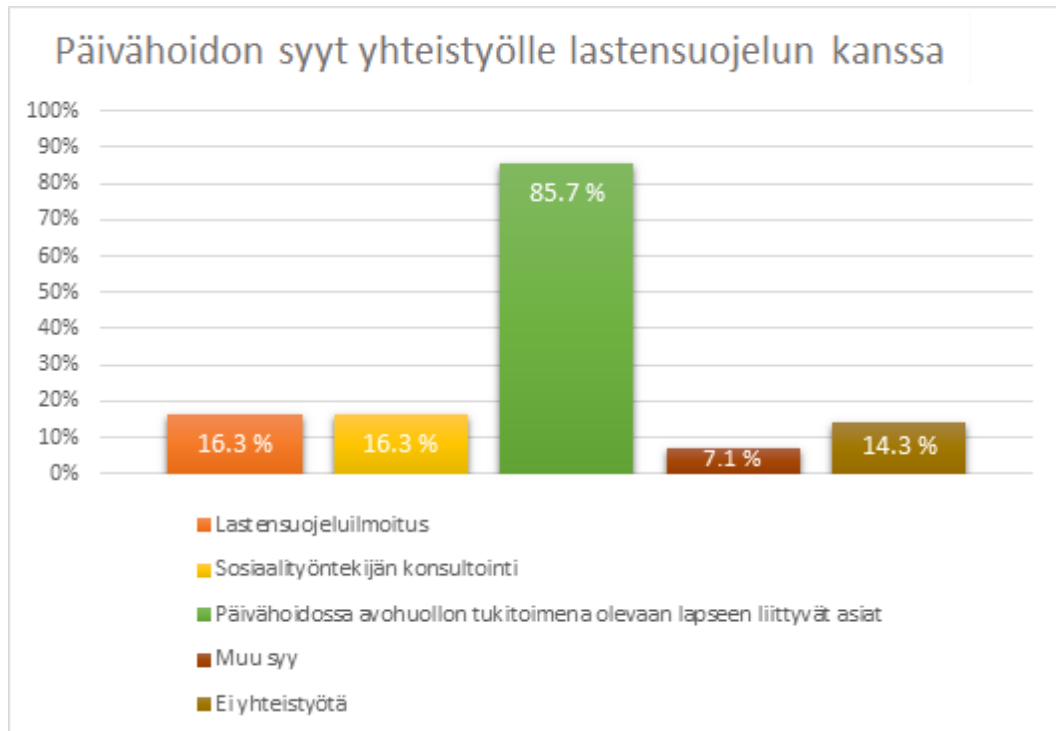
Vastaajista suurimmalla osalla (50%) oli työkokemusta päivähoidosta 5-15 vuotta. Toiseksi suurin osuus (36%) oli yli 16 vuoden työkokemus ja 14 prosentilla vastaajista työkokemusta oli alle viisi vuotta. Tuloksissa työkokemuksen ja yhteistyön määrän vaikutuksia toisiinsa tarkasteltiin yhdistelmäkaaviossa (Kuvio 4.). Tulokset osoittivat, että yhteistyötä oli tehty sitä useammin, mitä enemmän vastaajalla oli ollut työkokemusta.

Kuvio 4. Vastaajien työkokemus suhteessa yhteistyön määrään lastensuojelun kanssa

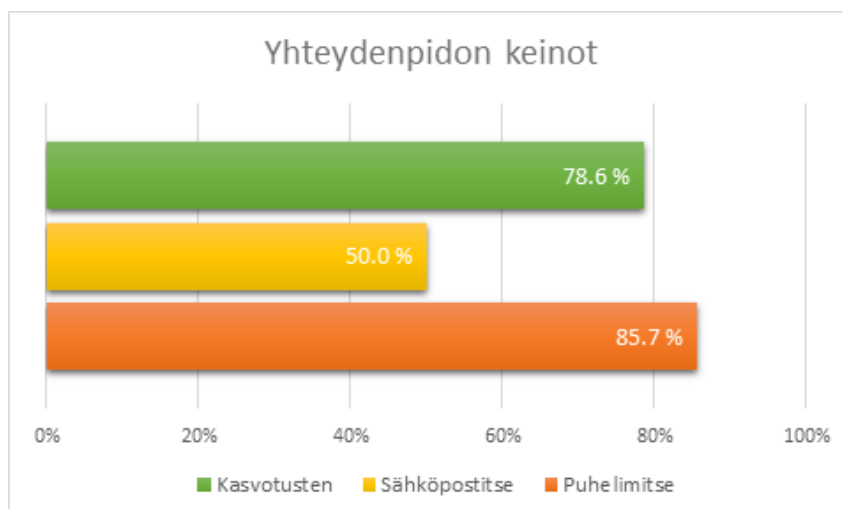
7.1 Yhteistyö päivähoiton ja lastensuojelun välillä

Päivähoidon työntekijöistä suurin osa (85,7%) oli tehnyt yhteistyötä lastensuojelun kanssa päivähoitossa avohuollon tukitoimena olevaan lapseen liittyvissä asioissa. Kyselyssä toiseksi suurimmiksi syiksi yhteistyölle nousivat lastensuojeluilmoitus ja sosiaalityöntekijän konsultointi, joiden prosenttiosuudet olivat 16,3%. Muiksi syiksi yhteistyölle vastaajista 7,1% kertoivat yhteiset asiakkaat ja seurantapalaverit. 14,3% eivät olleet koskaan tehneet yhteistyötä lastensuojelun kanssa. Vastausta yhteistyön puuttumiselle perusteltiin sillä, että työntekijät olivat vasta valmistuneita ja aloittaneet työt päiväkodissa vastikään.

Kuvio 5. Vastaajien syyt yhteistyölle lastensuojelun kanssa

Kyselyssä kartoitettiin päivähoiton henkilöstön tapoja toteuttaa yhteistyötä lastensuojelun kanssa, jonka tuloksia esitetään kuviossa 6. Suurin osa (85,7%) yhteydenpidosta lastensuojelun kanssa oli hoidettu puhelimitse. 78,6% prosenttia työntekijöistä puolestaan oli pitänyt yhteyttä kasvotusten ja näin ollen se oli toiseksi yleisin keino hoitaa yhteydenpito. Sähköpostia oli käytetty yhteydenpidossa vähiten, sitä oli käyttänyt 50% työntekijöistä.

Kuvio 6. Vastaajien yhteydenpidon keinot lastensuojeluun

Kyselyn vastaajista 85,7% kertoi, että lastensuojelusta oli oltu yhteydessä päivähoitoon. Kartoitimme myös syitä, joiden vuoksi päivähoitoon oli oltu yhteydessä. Vastauksissa suurimmiksi syiksi nousivat lastensuojelun lausuntopyyynnöt, avohuollon tukitoimiin liittyvä yhteistyö sekä kuulumisten vaihto yhteisten asiakkaiden tilanteesta. Lastensuojelu oli esimerkiksi pyytänyt kuvausta lapsesta ja hänen tilanteestaan sekä kysellyt perheen kuulumisia päivähoidolta. Muuksi yhteydenoton syyksi mainittiin lapsen tapaaminen päiväkodissa. Tämä syy tuli kuitenkin esiin vain yhdessä vastauksessa.

"Ovat pyytäneet tietoa lapseen liittyvistä asioista koskien esim. lapsen terveydentilaa, vanhempien vuorovaikutusta ja sitä, onko päivähoidossa oltu huolissaan lapsen turvallisuudesta, kehityksestä tai hoidosta." (V9)

"Moniammatilliset tapaamiset päiväkodissa, ---" (V12)

"On kysytty esim. lapsen kuulumisia päiväkodissa tai lapselle on tarvittu ph-paikkaa lastensuojelun tukitoimena" (V6)

7.2 Toimintamallit

Kyselyssä kartoitettiin päiväkodin käytössä olevia moniammatillisen yhteistyön toimintamalleja sekä päivähoidon työntekijöiden kokemuksia niiden käytöstä. Vastauksista ainoastaan yhdessä nimettiin päiväkodin käytössä oleva malli yhteistyöhön lastensuojelun kanssa: *Osallisena perheen elämässä* -lomake. Samassa vastauksessa esiin tuli myös *Hyve* -malli, jota käytetään päivähoidon ja neuvolan välisessä yhteistyössä 4- vuotiaiden lasten terveyden ja kehityksen tarkastuksen yhteydessä (Hyve hallussa 2013). Koska toimintamalleja mainittiin vain yhdessä vastauksessa, tuloksissa esiin tuli ainoastaan yhden vastaajan mielipide toimintamallien hyödynnettävyydestä. Vastaajan mukaan *Osallisena perheen elämässä* -lomake ei ole toimiva sen pituuden ja päällekkäisyyden vuoksi.

"Osallisena perheen elämässä - lomake ei toimi varhaiskasvatuksessa; on liian pitkä ja päällekkäinen muiden kirjattavien asiakirjojen kanssa. Hyve-malli neuvolaan toimii." (V5)

Vastauksissa tuli toimintamallien sijaan esiin erilaisia tapoja, joilla työntekijät olivat yhteistyötä toteuttaneet. Suurin osa vastaajista mainitsi yhteistyön tavaksi palaverit ja moniammatillisen tiimin kokoontumisen. Vastauksissa esiin tuli myös päivähoidon lastensuojelulle antama suullinen tai kirjallinen tieto.

"moniammatillisen tiimin kokoontuminen ajoittain" (V7)

"Jos perheessä lastensuojelun tarvetta, on mahdollisesti kokoonnuttu sopimaan yhteisistä toimintamalleista yhdessä perheen ja lasun kanssa, aloituspalaverit jos lapsi tulee ph:oon lastensuojelun tukitoimena." (V6)

"Lastensuojelulle on pyynnöstä annettu lasta koskevia tietoja suullisesti tai kirjallisesti" (V9)

Vastaajilla oli erilaisia kokemuksia palavereista ja niiden toimivuudesta. Osa vastaajista koki palavereiden olevan hyödyllisiä, koska ne mahdollistivat yhteistyön avoimuuden ja niiden rakenne koettiin toimivaksi. Kuitenkin myös tyytymättömyyttä palavereiden toimivuudesta ilmeni. Niiden koettiin olevan toimimattomia, koska palavereista ei tehdä tarpeellisia muistioita eikä asiakkaan tilannetta seurata säännöllisesti. Muistioiden sekä säännöllisen seurannan puutteen vuoksi tuloksissa tuli ilmi kokemus siitä, että sovituista asioista ei oltu pidetty kiinni.

"Moniammatillisissa palavereissa käytössä tietty rakenne, jonka mukaan edetä eli kaikilla palaveriin osallistuvilla tietty rooli (sihteeri, puheenjohtaja yms.)" (V12)

"Palaverit pidetään hyvin usein varhaiskasvatuksen toiveesta. Hyödyllisiä sikäli, että kaikki tietävät asioista puhuttavan avoimesti. hyödyttöminä sikäli, että vaikka sovituista asioista ei asiakas pidä kiinni, siitä ei seuraa mitään kun tilannetta ei säännöllisesti seurata." (V2)

Kyselyn tuloksissa esiin tuli myös keinoja, joilla palavereita voitaisiin kehittää. Näitä keinoja olivat yhteisen palaverin pitäminen vuosittain, palaverin pitäminen avoimuuden tukitoimena olevan lapsen tilanteesta aina ennen päivähoidon myöntämistä sekä muistioiden tekeminen ja niiden toimittaminen myös asiakkaille.

"Yksi yhteinen palaveri vuoteen kaikkien perheen kanssa toimivien yhteistyötahojen kanssa olisi kiva---" (V8)

"Yhteispalaveri aina ennen varhaiskasvatuspaikan vastaanottamista." (V2)

"Yhteisistä palavereissa asiakkaiden kanssa ei useinkaan tehdä muistioita etenkin seurantapalavereissa vaan asioista vain "jutustellaan". Kun sovittu asiat jäävät toteutumatta, ei ole mitään mihin vedota. Palaverimuistioiden toimittaminen myös asiakkaalle." (V2)

7.3 Moniammatillisen yhteistyön nykytila ja toimivuus

Moniammatillisessa yhteistyössä tärkeiksi koettuja asioita mitattiin asteikon avulla, jonka arvoina toimivat kokemuksia kuvaavat arvot "Hyvin tärkeäksi", "Melko tärkeäksi", "En

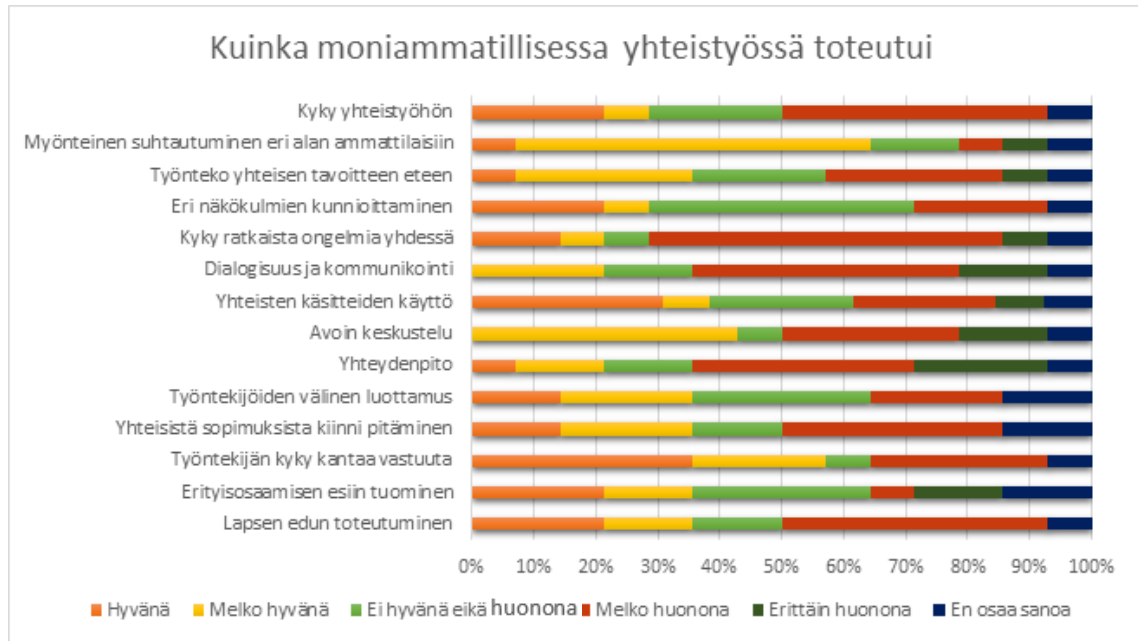
kovinkaan tärkeäksi" ja "Merkityksettömäksi". Tulokset osoittivat (Kuvio 7.), että kaikki kysymyksessä esiin tuodut väitteet koettiin hyvin tärkeäksi yli 60 % mielestä. Eniten hajontaa mielipiteissä tuli siis noin 40 % alueella, joiden pohjalta tulokset jaettiin kolmeen osaan niiden koetun tärkeyden mukaan. Tulosten mukaan moniammatillisessa yhteistyössä tärkeimmiksi asioiksi koettiin kyky yhteistyöhön, työntekijöiden välinen luottamus, yhteisistä sopimuksista kiinni pitäminen sekä lapsen edun toteutuminen. Toisiksi tärkeimmiksi tekijöiksi vastaajat arvioivat myönteisen suhtautumisen eri alan ammattilaisiin, työnteon yhteisten tavoitteiden eteen, kyvyn ratkaista ongelmia yhdessä, avoimen keskustelu, sekä yhteydenpidon. Vähiten tärkeimmiksi moniammatillisessa yhteistyössä koettiin eri näkökulmien kunnioittaminen, dialogisuus ja kommunikointi, yhteisten käsitteiden käyttö, työntekijän kyky kantaa vastuuta sekä erityisosaamisen esille tuominen.

Kuvio 7. Vastaajien kokemukset moniammatillisessa yhteistyössä tärkeiksi koetuista asioista.

Kyselyssä käsiteltiin moniammatillisessa yhteistyössä yleisesti tärkeäksi koettujen asioiden lisäksi kokemuksia samojen väitteiden toteutumisesta tämänhetkisessä päivähoidon ja lastensuojelun välisessä yhteistyössä. Tässä asteikossa arvoina toimivat toteutumista kuvaavat arvot "Hyvä", "Melko hyvä", "Ei hyvä eikä huono", "Melko huono" ja "Erittäin huono". Tämän lisäksi asteikossa oli valittavissa arvo "En osaa sanoa". Tulosten mukaan (Kuvio 8.) kokemukset väitteiden toteutumisesta yhteistyössä olivat vaihtelevia. Toimivimmiksi tekijöiksi yhteistyössä koettiin myönteinen suhtautuminen eri alan ammattilaisiin, eri näkökulmien kunnioittaminen, työntekijän kyky kantaa vastuuta

sekä lapsen edun toteutuminen. Toiseksi toimivimmaksi yhteistyössä koettiin kyky yhteistyöhön, työnteko yhteisen tavoitteen eteen, yhteisten käsitteiden käyttö, avoin keskustelu, työntekijöiden välinen luottamus, yhteisistä sopimuksista kiinni pitäminen sekä erityisosaamisen esiin tuominen. Kokemusten perusteella vähiten toimiviksi todettiin kyky ratkaista ongelmia yhdessä, dialogisuus ja kommunikointi sekä yhteydenpito.

Kuvio 8. Vastaajien kokemukset moniammatillisessa yhteistyössä toteutuneista asioista

Tulosten mukaan yhteistyön toimivuuteen on vaikuttanut eniten avoimuus päivähoidon ja lastensuojelun välillä. Vastausten mukaan avoimempi yhteistyö nähdään perheiden ja lasten edun parempana toteutumisenä. Avoimuuden lisäksi tiedonkulku on koettu tärkeäksi tekijäksi yhteistyön toimivuutta tarkasteltaessa. Vastauksissa tiedonkulun kuvattiin tällä hetkellä olevan yksisuuntaista ja riittämätöntä, jolloin päiväkodin työntekijät kokivat, etteivät saaneet tarpeeksi tietoa lastensuojelulta lapsen tilanteesta ja sen muuttumisesta. Avoimuuden ja tiedonkulun lisäämisen koetaan helpottavan tietojen jakamista moniammatillisessa yhteistyössä, päivähoidon osallisuutta perheen tukemisessa sekä yhteisten tavoitteiden toteutumista.

"En ole juuri koskaan saanut mitään tietoa siitä, mihin toimenpiteisiin tai jatkuon lasu-ilmoitus on johtanut tai onko mihinkään. Näkisin kuitenkin myös tärkeäksi tiedoksi päivähoidossa" (V1)

"Tiedonkulkua myös päivähoidon suuntaan voisi olla lisää, jotta yhteisten tavoitteiden mukainen toiminta olisi helpompaa ja päivähoito voisi paremmin olla osallisena perheen hyvinvoinnin turvaamisessa ja etenkin ennaltaehkäisevässä matalan kynnyksen avopalveluissa." (V9)

"Avoimuuden lisääminen, Tiedon siirtäminen lastensuojelun ja päivähoiton välillä, yhteinen keskustelu ja lapsen etu tärkeää." (V4)

Yhteistyöhön vaikuttaviksi tekijöiksi nousivat myös aktiivisuus osapuolten välillä, lastensuojelun resurssit, yhteinen näkemys sekä yhteistyön toimivuus. Vastausten perusteella lastensuojelun tämän hetkinen rooli yhteistyössä koettiin passiivisena. Työntekijät kuitenkin tiedostivat lastensuojelun rajalliset resurssit sekä ajan puutteen. Yhteisen näemyksen rakentaminen koettiin tärkeäksi, jotta kaikilla yhteistyöhön osallistuvilla olisi yhteinen käsitys niistä tukitoimista, jotka vastaisivat perheen tarpeita. Esiin tuli myös työntekijän kokemus siitä, että avohuollon tukitoimet sekä yhteistyö lastensuojelun perhetyön kanssa ei ole toiminut.

"--- kaikilla yhteinen kuva ja linja perheen asioista ja tuen tarpeesta" (V8)

"Yhteistyön aktiivisempi osapuoli on kokemani mukaa päivähoito! --- Kokemukseni avohuollon tukitoimista ja yhteistyö lastensuojelun perhetyön kanssa on ollut toimimatonta." (V14)

Myös työntekijöiden ajatusten ja kokemusten kuunteleminen sekä huomioiminen tulivat esiin yhteistyöhön vaikuttavina tekijöinä. Päivähoiton työntekijät kokivat yhteistyössä tärkeäksi kaikkien osaamisen ja tiedon hyödyntämisen. Kuitenkin työntekijät kertoivat, että heidän huoltaan lapsesta ei ole otettu todesta, vaikka päivähoidolta kaivataan tietoa perheen tilanteesta ja kaikkien tietoa haluttaisiin hyödyntää yhteistyössä.

"Päivähoidolta odotetaan tietoa perheen tilanteesta, mutta kokemukseni mukaan lastensuojelu ei välttämättä ota todesta välitettyä huolta. Välillä jää tunne, että asioihin puututaan vasta kun jotain pahempaa tapahtuu" (V14)

"---, yhdessä toimien ja hyödyntäen kaikkien osaaminen ja tieto." (V5)

Kuvio 9. Vastaajien arvio tyytyväisyydestä yhteistyöstä lastensuojelun kanssa

Yllä olevassa kuviossa (Kuvio 9) esitettiin vastaajien tyytyväisyyttä yhteistyöstä lastensuojelun kanssa. Kyselyn vastaajista 29% oli jokseenkin tyytyväinen yhteistyöhön lastensuojelun kanssa, saman verran vastaajista oli myös kuitenkin kertonut olevansa yhteistyöhön jokseenkin tyytymättömiä. 14% prosenttia työntekijöistä kokivat olevansa erittäin tyytymättömiä päivähoito- ja lastensuojelun väliseen yhteistyöhön. Pienin osa (7%) vastaajista eivät kokeneet olevansa tyytyväisiä eikä tyytymättömiä yhteistyöhön, 21% työntekijöistä eivät osanneet sanoa ovatko yhteistyöhön tyytyväisiä vai tyytymättömiä.

7.4 Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen päivähoito- ja lastensuojelun henkilöstön näkökulmasta

Kehittämisehdotuksiksi esiin tulivat lastensuojelun aktiivisuuden ja arjen yhteistyön lisääminen, lomakkeiden päivittäminen, selkeämpi ohjeistus yhteistyössä mukana olevista henkilöistä sekä yhteistyöhön osallistuvien pysyvyys samana. Yhdessä vastauksessa kuvailtiin konkreettisesti lastensuojelun näyttäytymistä "kasvottomana" yhteistyötahoja sen vuoksi, että lastensuojelulta oltaisiin kaivattu enemmän tietoa ja aktiivisuutta yhteistyössä.

"Olen kaivannut enemmän infoa lastensuojelun taholta. Toki Koulutuksissa asiaan liittyen olen käynyt, mutta lastensuojelu on jäänyt ikään kuin melko

kasvottomaksi yhteistyötahoksi eli enemmän koen, että lasun pitäisi olla nykyistä aktiivisempi." (V12)

"Arjen yhteistyötä tulee lisätä, --- Lomakkeet tulee yhdenmukaistaa ja nykyaikaistaa. " (V5)

"Selkeämpi ohjeistus, kehen otetaan yhteyttä/kuka hoitaa tiettyä aluetta yms." (V4)

"Hyödyllisintä olisi jos työntekijä pysyisi aina samana ja yhteistyö olisi myös perheen tiedossa." (V2)

Kokemusten vähäisyys yhteistyöstä Tikkurilan alueen lastensuojelun kanssa heijastui myös kyselyn tuloksiin. Kun kokemusta yhteistyöstä oli vähän, ei yhteistyöhön vaikuttavista tekijöistä tai kehittämissuunnitelmista osattu kertoa.

"Olen itse ollut lastensuojelun kanssa tekemisissä työurani aikana vain muutaman kerran ja sekin voi liittyä omiin kokemuksiini." (V12)

"Vantaan tilanteesta en osaa sanoa vielä mitään." (V11)

8 Eettinen pohdinta

Ennen tutkimuksen aloittamista hoidettiin kuntoon asianmukaiset tutkimusluvut. Tutkimuksessa noudatettiin tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta, sekä tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta sekä vastuullista tiedeviestintää. Tutkimuksessa sovellettiin myös tieteellisten tutkimuksen vaatimusten mukaista ja eettisesti hyväksyttäviä tiedonhankinta, tutkimus- ja arviointitapoja. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: 6.)

Tutkittavat voivat tehdä vapaaehtoisen päätöksen tutkimukseen osallistumisesta sitten, kun heillä on asiasta riittävästi informaatiota. Päätös osallistumisesta riippuu siitä, mitä osallistuminen konkreettisesti tarkoittaa tutkittaville. Tutkijoiden on siis muun muassa kerrottava kuinka paljon tutkimukseen osallistuminen vie aikaa ja vaatiiko osallistuminen esimerkiksi valmiista vastausvaihtoehdoista valitsemista tai kirjoittamista. (Kuula 2006: 106-107.) Opinnäytetyössä vapaaehtoisuus toteutui siten, että tutkittavat itse päättivät vastaavatko he kyselyyn. Kyselylomakkeen (Liite1) johdannossa kerrottiin, että kysely muodostuu niin monivalinta- kuin avoimista kysymyksistä. Kyselylomakkeessa sekä informaatiokirjeessä (Liite 2) tuotiin esiin, kuinka paljon kyselyyn vastaamiseen on arvioitu vievän aikaa.

Tietosuojan toteuttamisesta pidettiin huolta käsittelemällä aineistoja luottamuksellisesti ja anonymisti arkistoimalla kyselyn tulokset. Aineistoa käsiteltiin rehellisesti sekä objektiivisesta näkökulmasta, niin etteivät omat mielipiteet tai oletukset vaikuttaneet tulosten analysointiin tai johtopäätöksiin.

Tutkimuseetiikkaan kuuluu, että tutkittavilla tulee olla mahdollisuus säilyä anonymine heidän niin halutessaan. Anonymiteetin säilyttäminen tuo etuja tutkimukseen, sillä tutkittavien anonymiys antaa tutkijalle vapauksia. Tutkijan on helpompaa käsitellä vaikeita ja arkojakin asioita, jos hänen ei tarvitse pelätä aiheuttavansa haittaa tutkittaville. Anonymiys edistää myös tutkimuksen objektiivisuutta tekemällä arkojen asioiden käsittelyä helpommaksi, koska henkilöllisyyden salaaminen rohkaisee tutkittavia kertomaan asioista rehellisesti ja täten helpottaa tutkimuksen kannalta olennaisten tietojen keräämistä. Tutkimuksen kohteen ollessa organisaatio, usein täytyy tuoda esille joitain sitä kuvaavia piirteitä. Se on kuitenkin mahdollista tehdä siten, ettei organisaatiota tai sen henkilökuntaa voida tunnistaa kuvauksesta huolimatta. (Mäkinen 2006: 114-115.) Opinnäytetyössä taattiin anonymiteetin säilymisen siten, että kyselyt lähetettiin päiväkotien johtajille, jotka

välittivät linkit kyselyyn eteenpäin työntekijöilleen. Vaikka vastaajien yksityisyydensuojasta pidettiin huolta raportoimalla tutkimuksen tuloksista nimettömästi, ei voida taata täyttä tunnistamattomuutta niiden piirissä, jotka tuntevat tutkimuskohteina olevien päiväkotien henkilöstön ja toiminnan. Opinnäytetyössä ei paljasteta tutkittavien päiväkotien nimiä, jotta opinnäytetyöstä ei vahingossakaan aiheutuisi heille haittaa ja mahdollisesti vaikeuttaisi yhteistyötä jatkossa.

Opinnäytetyön aihe tiedostetaan arkaluontoiseksi, ja se otettiin työssä huomioon. Tutkimuksessa oli kyse henkilökohtaisista kokemuksista, joista on helppo puhua, jos yhteistyö sujuu, mutta mikäli yhteistyö ei suju, niin ongelmat voivat olla hyvin monimutkaisia ja niistä voi olla vaikea kertoa. Myös kyselyn vaikutuksia yhteistyöhön jatkossa pohdittiin: voivatko tulokset mahdollisesti aiheuttaa mielipahaa ja vaikeuttaa siten yhteistyötä? Vai nähdäänkö tutkimus yhteistyötä kehittävänä, kuten sen on tarkoituskin? Kyselyn tuloksista kerrottiin rehellisesti edellä mainitut asiat huomioiden ketään loukkaamatta.

9 Pohdinta

Opinnäytetyössä tarkoituksena oli selvittää Tikkurilan alueen lastentarhanopettajien sekä päiväkotien johtajien kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä Vantaan Tikkurilan alueen päivähoidon ja Tikkurila-Hakunila lastensuojelun toimipisteen välillä. Opinnäytetyössä tavoitteena oli kuvata moniammatillisen yhteistyön toimivuutta tällä hetkellä, yhteistyön toimivia käytänteitä sekä yhteistyön kehittämiskohteita päivähoidon näkökulmasta.

Alkuperäisenä suunnitelmana oli selvittää sekä Tikkurilan alueen päivähoidon lastentarhanopettajien ja päiväkodin johtajien että Tikkurila-Hakunila lastensuojelun toimipisteen sosiaalityöntekijöiden kokemuksia päivähoidon ja lastensuojelun välisestä moniammatillisesta yhteistyöstä. Kyselyt tehtiin molemmille tahoille suunnattuna ja ne myös lähetettiin molemmille tahoille. Lastensuojelun sosiaalityöntekijöille suunnattuun kyselyyn ei kuitenkaan saatu yhtään vastausta, vaikka kyselyn vastausaikaa jatkettiin noin viikolla alkuperäisen vastausajan päättymisen jälkeen. Tästä syystä opinnäytetyössä keskityttiin kuvaamaan ainoastaan päivähoidon näkökulmaa yhteistyöstä.

Kysely laadittiin sähköisesti Metropolian E-lomakkeella. Tarkoituksena oli lähettää sähköpostin avulla päiväkotien johtajille saatekirje, jossa oli linkki kyselyyn. Päiväkotien johtajat lähettivät saatekirjeen kyselylinkkeineen eteenpäin lastentarhanopettajille. Kyselyssä ei myöskään kysytty vastaajan henkilötietoja eikä päiväkodin nimeä tai sijaintia. Näiden tekijöiden avulla turvattiin vastaajien sekä päiväkotien anonymiteetti, jolla tarkoitetaan sitä, että ne pysyivät kyselyn tuloksissa nimettöminä eikä vastaajien henkilöllisyyttä voida tunnistaa vastausten perusteella.

Päiväkotien johtajiin otettiin yhteyttä ennen kyselyn lähettämistä. Tarkoituksena oli kertoa päiväkotien halukkuutta sekä mahdollisuutta osallistua kyselyyn sen järjestämisaikana. Haasteeksi kuitenkin ilmeni päivähoidon henkilökunnan tavoitettavuus sekä mahdollisuudet ja halukkuus osallistua kyselyyn. Haasteita tuottivat myös kyselyn järjestämisen aikataulutus sekä kyselyn vastausajankohta, joka sijoittui juuri ennen syyslomaviikkoa ja päiväkotien näkökulmasta kiireiseen aikaan. Opinnäytetyön työelämäkumppanin avulla kuitenkin saimme neljä eri päiväkodin johtajaa kiinnostumaan tutkimuksen aiheesta ja osallistumaan siihen kyselylle asetetulla aikavälillä.

Internetkysely toimi mielestämme hyvin päivähoidon lastentarhanopettajien sekä päiväkotien johtajien henkilökohtaisten mielipiteiden saamisessa. Koimme, että vastauksissa tuotiin esille rehellisiä mielipiteitä ja kokemuksia yhteistyön toimivuudesta. Saatekirjeen lähettäminen kyselylinkkeineen oli hyvä ratkaisu, koska näin säästimme kustannuksissa emmekä saaneet negatiivista palautetta kyselystä tai sen toimivuudesta vastaajien taholta. Mielestämme kysymyksiä olisi kuitenkin voitu tarkentaa, jolloin olisimme saaneet tarkoituksenmukaisempaa ja tarkempaa tietoa toivomistamme asioista. Tämä tuli esiin kyselyn tulosten analysoinnissa, jolloin huomasimme, ettei osa saamistamme vastauksista täysin vastanneet esittämiimme kysymykseen. Koimme myös asteikkojen olevan vaikeasti tulkittavia ja siten epätarkoituksenmukaisia tutkimuskysymysten kannalta.

Tuloksia analysoidessa huomasimme myös, että kyselylomakkeeseen oli tullut tekninen virhe, joka piilotti vastaajan koulutuksen ja työkokemuksen, mikäli hän oli valinnut kolmannessa kysymyksessä (Olen tehnyt yhteistyötä lastensuojelun kanssa työskennellessäni päivähoitossa) vastausvaihtoehdon ”En koskaan”. Teknisen virheen johdosta menetimme kahden vastaajan koulutustaustan, mutta työkokemus pystyttiin arvioimaan muiden hänen vastaustensa perusteella.

Tutkimustuloksissa ilmeni, että Tikkurilan alueen päivähoiton henkilöstöllä oli sekä myönteisiä että kielteisiä kokemuksia moniammatillisen yhteistyön ja siihen liittyvien käytäntöjen toimivuudesta Tikkurila-Hakunila lastensuojelun toimipisteen kanssa. Suurin osa päivähoiton ja lastensuojelun välisestä yhteistyöstä koski lapseen liittyviä asioita, kun lapsi oli päivähoitossa avohuollon tukitoimenpiteenä. Yhteyttä lastensuojeluun pidettiin useimmiten puhelimitse tai kasvotusten.

Yleisesti moniammatillisessa yhteistyössä tärkeimpinä asioina asteikon mukaan nähtiin kyky yhteistyöhön, työntekijöiden välinen luottamus, yhteisistä sopimuksista kiinni pitäminen sekä lapsen edun toteutuminen. Nämä myös nähtiin toteutuneen tämän hetkessä päivähoiton ja lastensuojelun välisessä yhteistyössä joko parhaiten tai toiseksi parhaiten. Haasteina yhteistyön toimivuudessa koettiin kyky ratkaista ongelmia yhdessä, dialogisuus ja kommunikointi sekä yhteydenpito. Avoimien kysymysten tulosten mukaan yhteistyön toimivuuteen eniten vaikuttivat avoimuus sekä tiedonkulku lastensuojelun ja päivähoiton välillä. Avoimuuden ja tiedonkulun lisäämisen koetaan helpottavan tietojen jakamista moniammatillisessa yhteistyössä, päivähoiton osallisuutta perheen tukemisessa sekä yhteisten tavoitteiden toteutumista. Tällä hetkellä yhteistyö

näyttäytyi päivähoiton henkilöstölle tiedonkulun yksisuuntaisuutena sekä sen riittämättömytenä, jonka vuoksi koettiin, ettei lastensuojelulta saatu tarpeeksi tietoa lapsen tilanteesta ja sen muuttumisesta.

Toimintamalleista tuloksissa esiin tuli Osallisena perheen elämässä -lomake vain yhdessä vastauksessa sekä ainoana esiin otettuna toimintamallina. Tämän vuoksi pohdimme tietävätkö lastentarhanopettajat olemassa olevista toimintamalleista vai puuttuuko heiltä kokemusta niiden käytöstä? Voi myös olla, että Vantaan kaupungilla käytössä olevat toimintamallit koetaan toimimattomaksi, koska niitä ei ole päivitetty vastaamaan varhaiskasvatus- ja lastensuojelulakeihin tulleita muutoksia.

Toimintamallien sijasta tuloksissa tuli esiin yhteistyössä käytössä olevia käytänteitä. Näistä erityisesti moniammatilliset palaverit nostettiin esille. Ne koettiin toimiviksi silloin, kun palaverin rakenne oli strukturoitu ja ne mahdollistivat myös yhteistyön avoimuuden.

Tulosten perusteella moniammatillista yhteistyötä voitaisiin kehittää uusimalla palaverien käytänteitä ja järjestämällä niitä enemmän sekä päivittämällä lomakkeet. Konkreettisia kehittämis ehdotuksia palaverille tuli muistioiden kirjoittaminen, jotta sovituista asioista kiinnipitäminen ja tilanteen seuraaminen olisivat helpompaa. Päivähoiton henkilöstö toivoi myös, että lastensuojelun aktiivisuus lisääntyisi ja arjen yhteistyötä tehtäisiin enemmän.

Vastausmäärän ollessa melko vähäinen, tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää kaikkien Tikkurilan alueen päivähoiton henkilöstön kokemuksiksi moniammatillisesta yhteistyöstä. Vastausten avulla saatiin kuitenkin konkreettisia kehittämis ehdotuksia yhteistyölle, joita voidaan ottaa huomioon kehitettäessä Tikkurilan alueen päivähoiton ja Tikkurila-Hakunila lastensuojelun toimipisteen välistä yhteistyötä. Tuloksista voidaan myös määritellä suuntaviivoja päivähoiton henkilöstön kokemuksista yhteistyön toimivuudesta ja sen haasteista, joita voidaan konkreettisten ehdotusten lisäksi käyttää apuna yhteistyön kehittämisessä.

Lähteet

Ahopalo, Johanna 2011. Päivähoidon työntekijän lasta koskevan huolen käsittely osana ennaltaehkäisevää lastensuojelua. Pro gradu –tutkielma. Itä-Suomen Yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. Yhteiskuntatieteiden laitos. Verkko-dokumentti. Saatavana osoitteessa: <http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20110390/urn_nbn_fi_uef-20110390.pdf>. Luettu 30.7.2017.

Arnkil, Tom Erik & Eriksson, Esa 2012. Huoli puheeksi – Opas varhaisista dialogeista. 8. painos. Stakes Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Oppaita 60. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes).

Ehkäisevä lastensuojelu 2015. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu>>. Luettu 29.10.2017.

Ehkäisevän työn toteuttaminen 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu/ehkaisevan-tyon-toteuttaminen>>. Luettu 29.10.2017.

Ekström, Leena, Leppämäki, Päivi & Vilén, Marika 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu -Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino
Huhtanen, Kristiina 2004. Varhainen puuttuminen: Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Hyviksen kokoaminen ja seuranta n.d. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<http://www.vantaanhyvis.fi/hyviksen-taustalla/hyviksen-kokoaminen-ja-seuranta/>>. Luettu. 11.8.2017.

Isoherranen, Kaarina 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY

Isoherranen, Kaarina, Rekola, Leena & Nurminen, Reijo 2008. Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Porvoo: WSOY oppimateriaalit Oy.

Kainulainen, Anna 2007. Päivähoito lapsen avoimuutensa tukitoimena - Tukitoimen toteuttaminen moniammatillisena yhteistyönä. Pro-gradu -tutkielma. Varhaiskasvatuksen laitos. Jyväskylän yliopisto

Kalliola, Tiina, Kurki, Arja, Salmi, Marjaana & Tamminen-Vesterbacka, Tutta 2010. Matkalla ohjaajuuteen. Helsinki: Kirjapaja.

Kananen, Jorma 2017a. Laadullisen aineiston menetelmät. Teoksessa Kananen, Jorma & Makkonen, Teemu (toim.): Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.131-156.

Kananen, Jorma 2017b. Laadullinen tutkimus. Teoksessa Kananen, Jorma & Makkonen, Teemu (toim.): Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.32-50.

Kananen, Jorma 2017c. Laadullisen opinnäytetyön rakenne. Teoksessa Kananen, Jorma & Makkonen, Teemu (toim.): Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.12-27.

Karila, Kirsti & Nummenmaa, Anna Raija 2001. Matkalla moniammatillisuuteen – Kuvauskohteena päiväkotii. Helsinki: WSOY.

Kirveslahti, Kaisa, Sivén, Tuula, Vahala, Marja & Vihunen, Riitta 2014. Kasvun aika. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kuntaliitto 2016. Varhaiskasvatus. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/opetus-ja-kulttuuri/varhaiskasvatus>>. Luettu 29.10.2017.

Lastensuojelu 2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/ehkai-seva_lastensuojelu>. Luettu 29.10.2017.

Lastensuojelu n.d. Vantaan kaupunki. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <http://www.vantaa.fi/terveys-ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/lastensuojelu>. Luettu 28.7.2017.

Lastensuojeluilmoitus ja sen tekeminen 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. <<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus>>. Luettu 31.8.2017.

Lastensuojeluilmoitus n.d. Vantaan kaupunki. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <http://www.vantaa.fi/terveys-ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/lastensuojelu/lastensuojeluilmoitus>. Luettu 27.7.2017.

Lastensuojelulaki 2007/417. Annettu Helsingissä 13.4.2007.

Lastensuojelulaki n.d. Vantaan kaupunki. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<http://www.vantaanhyvis.fi/hyvixsen-taustalla/lastensuojelulaki/>>. Luettu 11.8.2017.

Lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyökuvaus lastensuojeluprosessin eri vaiheissa 2014. Vantaan kaupunki. Ohje henkilöstölle 3.3.2014.

Lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyön toimintamalli 2014. Vantaan kaupunki. Ohje henkilöstölle 3.3.2014.

Lipponen, Lasse & Salmi, Saara 2013. Lapsen voimavarat hyvinvoinnin edistäjänä: alle kouluikäisten lasten hyvinvoinnin tukeminen vanhempien, päivähoiton ja neuvolan yhteistyöllä. Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Soccan työpapereita 2013:1.

Microsoft n.d. Excel 2016. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<https://products.office.com/fi-fi/excel>>. Luettu: 1.8.2017.

Mikkola, Matti 2005. Lastensuojelu ja eurooppalaiset ihmisoikeudet. Teoksessa Puonti, Annamajja, Saarnio, Tuula & Hujala, Anne (toim.): Lastensuojelu tänään. Helsinki: Tammi. 61-76.

Palvelujärjestelmä n.d. Vantaan kaupunki. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<http://www.vantaanhyvis.fi/lastensuojelu/palvelujarjestelma/>>. Luettu 11.8.2017.

Pekkarinen, Elina 2015. Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatustilain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta - Lastensuojelun näkökulma. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/Lausunnot%20ja%20kannaotot/lausunto_eduskunta_stv_siv_nuorisotutkimusverkosto__24.11.2015.pdf>. Luettu 15.7.2017.

Pärnä, Katariina 2012. Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina - lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. Väitöskirja. Turun Yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiaalitieteiden laitos. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/77506/AnnalesC341Parna.pdf>>. Luettu 27.7.2017.

Pölkki, Pirjo L. & Vornanen, Riitta H. 2015. Role and Success of Finnish Early Childhood Education and Care in Supporting Child Welfare Clients - Perspectives from Parents and Professionals. Early Childhood Education Journal 44/2016. 581-594. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs10643-015-0746-x.pdf>>. Luettu: 20.9.2017.

Romppainen, Auli 2015. "Tangoon tarvitaan kaksi" - Moniammatillista yhteistyötä edistävät ja ehkäisevät tekijät lastensuojelutarpeen selvitystyössä. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/97348/GRADU-1434027658b.pdf;sequence=1>>. Luettu 27.7.2017.

Ronkainen, Suvi 2008. Otanta, edustavuus ja kadon analyysi. Teoksessa Ronkainen, Suvi & Karjalainen, Anne (toim.): Sähköä kyselyyn! - Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Lapin yliopiston menetelmätieteiden laitoksen tutkimuksia 1. Rovaniemi: Lapin yliopisto. 70-77.

Räty, Tapio 2005. Oikeusturvatekijät lastensuojelussa. Teoksessa Puonti, Annamajja, Saarnio, Tuula & Hujala, Anne (toim.): Lastensuojelu tänään. Helsinki: Tammi. 85-104.

Sosiaalihuoltolaki (2014/1301). Annettu Helsingissä 30.12.2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2013. Toimiva lastensuojelu: Selvitysryhmän loppuraportti. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126183/Toimiva%20lastensuojelu%20loppuraportti_final_19062013.pdf?sequence=1>. Luettu 28.10.2017.

Taskinen, Sirpa 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: WSOYpro Oy.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016. Ennakkotieto: Lastensuojelu 2016. Löytyy myös osoitteesta: <<https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lastensuojelu>>. Luettu 14.7.2017.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017. Tilastoraportti: Varhaiskasvatus 2016. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135183/Tr29_17_vuositolasto.pdf?sequence=5>. Luettu 10.10.2017.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<http://www.tenk.fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanta>>. Luettu 23.10.2017.

Törrönen, Maritta 2012. Onni on joka päivä - lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus.

Vantaa panostaa lastensuojeluun 2016. Vantaan kaupunki. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<http://www.vantaa.fi/uutisia/101/0/123273>>. Luettu 16.10.2017.

Vantaan varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yhteistyömalli 2012. Vantaan kaupunki.

Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2017. Vantaan kaupunki. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/132358_Vantaan_varhaiskasvatussuunnitelma_2017.pdf>. Luettu 8.8.2017.

Varhaiskasvatus 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>>. Luettu 20.7.2017.

Varhaiskasvatuslaki 1973/36. Annettu Helsingissä 19.1.1973

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf>. Luettu 12.8.2017

Vilka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa – määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. 4. painos. Jyväskylä: Ps-kustannus

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989. Unicef. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf>. Luettu 20.7.2017.

Kyselylomake Tikkurilan alueen päivähoiton lastentarhanopettajille ja johtajille

Kyselylomake Tikkurilan alueen päivähoiton lastentarhanopettajille ja johtajille

Olemme Metropolia Ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita. Teemme opinnäytetyötä, jonka aiheena on *Tikkurilan alueen päivähoiton ja lastensuojelun työntekijöiden kokemuksia moniammatillisesta yhteistyöstä*. Tämä kysely on osa opinnäytetyömme tutkimusosuutta.

Kyselyssä käsitellään päivähoiton kokemuksia yhteistyöstä lastensuojelun kanssa ja olemassa olevien toimintamallien toimivuutta sekä kartoitetaan hyvän yhteistyön tunnusmerkkejä. Kyselyssä on 13 kysymystä, jotka muodostuvat niin monivalinta- kuin avoimista kysymyksistä. Vastaukseen on arvioitu menevän noin 30 minuuttia.

Vastaaminen tapahtuu nimettömästi. Vastaukset kootaan Metropolia ammattikorkeakoulun e-lomakkeen sähköiseen tietojärjestelmään.

Kyselyyn vastaamalla tuet päivähoiton ja lastensuojelun yhteistyön kehittämistä.

Taustatiedot

1. Olen koulutukseltani ?

Kasvatustieteiden kandidaatti Sosionomi (AMK) Muu, mikä? Kirjoita muu koulutuksesi alla olevaan tekstiruutuun

*

2. Minulla on työkokemusta päivähoitosta

- * alle 5 vuotta
 5-15 vuotta
 yli 16 vuotta

Toimintamallit

3. Olen tehnyt yhteistyötä lastensuojelun kanssa työskennellessäni päivähoitossa ?

1-3 kertaa 4-6 kertaa 7-9 kertaa 10 kertaa tai enemmän En koskaan Perustele "En koskaan" vastauksesi alla olevaan tekstiruutuun.

*

4. Millaisissa asioissa olet ollut yhteydessä lastensuojeluun?

- Lastensuojeluilmoitus
 Sosiaalityöntekijän konsultointi
 Päivähoitossa avoimuuden tukitoimena olevaan lapseen liittyvät asiat
 Muu syy

Mikä?

5. Miten olen hoitanut yhteydenpidon lastensuojelun kanssa?

- Puhelimitse
 Sähköpostitse
 Kasvotusten
 Muulla tavoin

Miten?

6. Onko lastensuojelusta oltu yhteydessä päivähoitoon?

- * Kyllä
 Ei

7. Millaisissa asioissa lastensuojelu on ollut yhteydessä päivähoittoon?

*8. Mitä moniammatillisen yhteistyön toimintamalleja päiväkodissanne on käytössä ja oletko kokenut hyötyväsi niiden käytöstä yhteistyössä lastensuojelun kanssa?

*9. Kehittäisikö olemassa olevia toimintamalleja, miten?

Yhteistyö

10. Kuinka tärkeäksi koet seuraavat asiat moniammatillisessa yhteistyössä

	Hyvin tärkeäksi	Melko tärkeäksi	En kovinkaan tärkeäksi	Merkityksettömäksi	En osaa sanoa
* Kyky yhteistyöhön	☐	☐	☐	☐	☐
* Myönteinen suhtautuminen eri alan ammattilaisiin	☐	☐	☐	☐	☐
* Työnteko yhteisen tavoitteen eteen	☐	☐	☐	☐	☐
* Eri näkökulmien kunnioittaminen	☐	☐	☐	☐	☐
* Kyky ratkaista ongelmia yhdessä	☐	☐	☐	☐	☐
* Dialogisuus ja kommunikointi	☐	☐	☐	☐	☐
* Yhteisten käsitteiden käyttö	☐	☐	☐	☐	☐
* Avoin keskustelu	☐	☐	☐	☐	☐
* Yhteydenpito	☐	☐	☐	☐	☐
* Työntekijöiden välinen luottamus	☐	☐	☐	☐	☐
* Yhteisistä sopimuksista kiinni pitäminen	☐	☐	☐	☐	☐
* Työntekijän kyky kantaa vastuuta	☐	☐	☐	☐	☐
* Erityisosaamisen esiin tuominen	☐	☐	☐	☐	☐
* Lapsen edun toteutuminen	☐	☐	☐	☐	☐

11. Miten yhteistyössä mielestäsi on toteutunut

	Hyvinä	Melko hyvänä	Ei hyvänä eikä huonona	Melko huonona	Erittäin huonona	En osaa sanoa
* Kyky yhteistyöhön	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Myönteinen suhtautuminen eri alan ammattilaisiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Työnteko yhteisen tavoitteen eteen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Eri näkökulmien kunnioittaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Kyky ratkaista ongelmia yhdessä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Dialogisuus ja kommunikointi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Yhteisten käsitteiden käyttö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Avoin keskustelu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Yhteydenpito	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Työntekijöiden välinen luottamus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Yhteisistä sopimuksista kiinni pitäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Työntekijän kyky kantaa vastuuta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Erityisosaamisen esiin tuominen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
* Lapsen edun toteutuminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. Arvioi kuinka tyytyväinen olet yhteistyöhön lastensuojelun kanssa?

- * Erittäin tyytyväinen
 Jokseenkin tyytyväinen
 En tyytyväinen enkä tyytymätön
 Jokseenkin tyytymätön
 Erittäin tyytymätön
 En osaa sanoa

*13. Mikä mielestäsi yhteistyössä toimii ja mitä haluaisit siinä kehittää?

Tuleeko mieleesi vielä jotain, mitä haluaisit kertoa?

Kiitos vastauksestasi!

Saatekirje

Hei Sinä päiväkodin lastentarhanopettaja tai johtaja!

Olemme Metropolia Ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita ja teemme opinnäytetyötä, jonka aiheena on Tikkurilan alueen päivähoidon ja lastensuojelun työntekijöiden kokemukset moniammatillisesta yhteistyöstä. Kysely tehdään Tikkurila-Hakunilan alueen lastensuojelun toimipaikan lastensuojelun työntekijöille sekä muutamaaan Tikkurilan alueen päiväkotiin.

Nyt **SINULLA** on mahdollisuus osallistua kyselytutkimukseen, jossa pääset kertomaan omista näkemyksistäsi ja kokemuksistasi moniammatillisesta yhteistyöstä Tikkurila-Hakunila alueen lastensuojelun toimipaikan kanssa.

Saat sähköpostiisi linkin kyselyyn, jonka esimiehesi sinulle välittää. Kyselyyn on hyvä varata aikaa noin puoli tuntia. Vastauksesi tallentuu nimettömänä Metropolia Ammattikorkeakoulun e-lomakkeen sähköiseen tietojärjestelmään. Kenenkään henkilötiedot eivät tule esille kyselyssä eikä opinnäytetyössä ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Vastausaikaa on kymmenen (10) vuorokauden verran, eli **kysely sulkeutuu 14.10.2017 klo 00:00**.

Toivomme sinun vastaavan, jotta saisimme mahdollisimman kattavan kuvan työntekijöiden näkemyksistä ja kokemuksista moniammatillisesta yhteistyöstä lastensuojelun kanssa. Kyselystä saatujen tulosten pohjalta moniammatillista yhteistyötä on mahdollista kehittää entistäkin toimivammaksi.

Linkki kyselyyn: <https://elomake.metropolia.fi/lomakkeet/20162/lomake.html>

Kiitos jo etukäteen osallistumisestasi!

Ystävällisin terveisin,

Kati Kallio & Lotta Rissanen
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK)